

SOVĚTSKÝ SVAZ

(Военно-воздушные силы Советского Союза)

sestřely přiznané příslušníkům sovětského letectva během studené války

JAN J. ŠAFAŘÍK

<http://aces.safarikovi.org/>

© 2009 – 2025 Jan Josef Šafařík

Sun Apr 6 11:36:25 AM CEST 2025

*Podrobnosti k některým sestřelům se lze dočíst
v publikacích autora:*

- [1] Brzkovský, Marek – Šafařík, Jan: *Žhavé nebe nad Československem, Letecké souboje československých stíhačů nad naším územím 1918–1989*, Euromedia Group, a. s. v edici Universum, Praha 2021. ISBN: 978-80-242-7486-7
- [2] Brzkovský, Marek - Šafařík, Jan: *Žhavé nebe nad Československem, Letecké souboje československých stíhačů nad naším územím 1918–1989*, Euromedia Group, a. s. v edici Universum, Praha 2021. ISBN: 978-80-242-7486-7 (Revidovaný dotisk prvního vydání, 2022)

- [3] Šafařík, Jan – Brzkovský, Marek: *Žhavé výstřely studené války, Nasazení československého letectva nad železnou oponou*, Historia Bellica Speciál, No. V, 2018. ISSN: 2570-7477

- [4] Šafařík, Jan: *Nevydařená „Čajka“*, REVI Publications, č. 70, březen 2008. ISSN 1211-0744
- [5] Brzkovský, Marek – Šafařík, Jan: *Žhavé výstřely studené války*, in extra Válka Vojska – Varšavská smlouva, sešit č. 30, 2017.
- [6] Šafařík, Jan: *Friendly Fire*, V zaměřovači vlastní letoun, in Centurion, Sběratelská edice, č. IV, 2019.

- [7] Šafařík, Jan: *Balóny nad Sovětským svazem, Americké špiónážní balony v akci*, in Centurion, Sběratelská edice, č. IV, 2019.
- [8] Šafařík, Jan - Brzkovský, Marek: *Superfortressy nad SSSR, Nebezpečné průzkumné lety za železnou oponu*, in Centurion, Sběratelská edice, č. IV, 2019.

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky	
Cold War																	
29.8.1945		Zizevskij	-	14	TOF	Jak-9		oblast Kanko, nyní Chamchin, Korea		1	poškozen / přinucen přistát	B-29			USAF	11.	
11.1945		neznámý	-			P-39		letišťe Kanggye, Korea		¼	přinucen přistát	B-29			USAF	11.	
11.1945		neznámý	-			P-39		letišťe Kanggye, Korea		¼	přinucen přistát	B-29			USAF	11.	
11.1945		neznámý	-			P-39		letišťe Kanggye, Korea		¼	přinucen přistát	B-29			USAF	11.	
11.1945		neznámý	-			P-39		letišťe Kanggye, Korea		¼	přinucen přistát	B-29			USAF	11.	
27.3.1947		neznámý	-		PVO			nedaleko Nachičevanu, Ázerbajdžán		½	přinucen přistát	e/a, jednotmot		Sabiri Muagas, Safari Husein	IIAF		
27.3.1947		neznámý	-		PVO			nedaleko Nachičevanu, Ázerbajdžán		½	přinucen přistát	e/a, jednotmot		Sabiri Muagas, Safari Husein	IIAF		
podzim 1949		neznámý	1					Černé moře, nedaleko Oděsy		½	zničen	B-25			USAF		
podzim 1949		neznámý	1					Černé moře, nedaleko Oděsy		½	zničen	B-25			USAF		
8.4.1950	17:39	Dokin, B. P.	1	30G	La-11			Baltské moře, pobřeží nedaleko Lepija, Litva	20mm	¼	zničen	PB4Y-2	59645	John H. Fette, Howard W. Seeschaf, Robert D. Reynolds, Tommy L. Burgess, Frank L. Beckman, Joe H. Danens, Jack W. Thomas, Joesph Jay Bourassa, Edward J. Purcell, Joesph Norris Rinnier Jr.	VP-26	"Turbulent Turtle" 1. sestřel studené války	12.
8.4.1950	17:39	Gerasimov, A. S.	1	30G	La-11			Baltské moře, pobřeží nedaleko Lepija, Litva	20mm	¼	zničen	PB4Y-2	59645	John H. Fette, Howard W. Seeschaf, Robert D. Reynolds, Tommy L. Burgess, Frank L. Beckman, Joe H. Danens, Jack W. Thomas, Joesph Jay Bourassa, Edward J. Purcell, Joesph Norris Rinnier Jr.	VP-26	"Turbulent Turtle" 1. sestřel studené války	12.
8.4.1950	17:39	Satajev, J.	1	30G	La-11			Baltské moře, pobřeží nedaleko Lepija, Litva	20mm	¼	zničen	PB4Y-2	59645	John H. Fette, Howard W. Seeschaf, Robert D. Reynolds, Tommy L. Burgess, Frank L. Beckman, Joe H. Danens, Jack W. Thomas, Joesph Jay Bourassa, Edward J. Purcell, Joesph Norris Rinnier Jr.	VP-26	"Turbulent Turtle" 1. sestřel studené války	12.
8.4.1950	17:39	Tezajev, I. I.	1	30G	La-11			Baltské moře, pobřeží nedaleko Lepija, Litva	20mm	¼	zničen	PB4Y-2	59645	John H. Fette, Howard W. Seeschaf, Robert D. Reynolds, Tommy L. Burgess, Frank L. Beckman, Joe H. Danens, Jack W. Thomas, Joesph Jay Bourassa, Edward J. Purcell, Joesph Norris Rinnier Jr.	VP-26	"Turbulent Turtle" 1. sestřel studené války	12.
5.1950		Jeřemov, V. S.	1		La-11			poloostrov Čukotka, SSSR	20mm	1	zničen	F-51			USAF*		
9.8.1950		neznámý			MiG-15					1	zničen	Tu-2			VVS SSSR	Friendly Fire	
26.12.1950	14:00~	Bachajev, S. A.	16	1e	523	303	MiG-15bis	50 mil J od mysu Sejsjur, SSSR	23/37mm	½	zničen	RB-29	44-61855		91st SRS		
26.12.1950	14:00~	Kobv, N. K.	1	1e	523	303	MiG-15bis	№ 121086 50 mil J od mysu Sejsjur, SSSR	23/37mm	½	zničen	RB-29	44-61855		91st SRS		

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
6.11.1951		Lukašev, I. J.	1	88G	TOF La-11			záliv Petra Velikého, nedaleko Vladivostoku	20mm	½	zničen	P2V-3W	124283	Judd C. Hodgson †, Sam Rosenfeld †, Donald E. Smith †, Reuben S. Baggett †, Paul R. Foster †, Erwin D. Raglin †, Paul G. Juric †, William S. Meyer †, Ralph A. Wgert Jr. †, Jack Lively †	VP-6	21.
6.11.1951		Ščukin, M. K.	1	88G	TOF La-11			záliv Petra Velikého, nedaleko Vladivostoku	20mm	½	zničen	P2V-3W	124283	Judd C. Hodgson †, Sam Rosenfeld †, Donald E. Smith †, Reuben S. Baggett †, Paul R. Foster †, Erwin D. Raglin †, Paul G. Juric †, William S. Meyer †, Ralph A. Wgert Jr. †, Jack Lively †	VP-6	21.
19.11.1951	19:55	Kalugin, A. A.	-	5G	MiG-15bis			letišť Papa, Maďarsko		1	přinucen přistát	C-47A-90-DL	43-16026	Dave Henderson John J. Swift Jess Duff James Elam	85 ADW / 1 AF	13.
29.4.1952		neznámý	-		MiG-15bis			nedaleko Berlína, Německo	23/37mm	½	poškozen	C-54A-DO	F-BELI	3 pasažéři zraneni	Air France	
29.4.1952		neznámý	-		MiG-15bis			nedaleko Berlína, Německo	23/37mm	½	poškozen	C-54A-DO	F-BELI	3 pasažéři zraneni	Air France	
11.5.1952	15:38~	Palvinskij	-	252	153 MiG-15bis			nad Japonským mořem	23/37mm	½	poškozen	PBM-5			VP-47 nebo VP-731	
11.5.1952	15:38~	Samarskij	-	252	153 MiG-15bis			nad Japonským mořem	23/37mm	½	poškozen	PBM-5			VP-47 nebo VP-731	
13.6.1952	17:35	Fedobv, O. P.	1	1	TOF MiG-15bis			Japonské moře, 18 mil od sovětského pobřeží, nedaleko Hokkaido	23/37mm	½	zničen	RB-29	44-61810	Roscoe G. Becker †, Eddie R. Berg †, William A. Blizzard †, Leon F. Bonura †, Sam Busch †, William R. Homer †, Robert J. McDonnell †, Miguel W. Monserrat †, David L. Moore †, Danny Pillsbury †, James A. Sculley †, Samuel D. Service †	91st SRS	
13.6.1952	17:35	Proskurin, I. P.	1	1	TOF MiG-15bis			Japonské moře, 18 mil od sovětského pobřeží, nedaleko Hokkaido	23/37mm	½	zničen	RB-29	44-61810	Roscoe G. Becker †, Eddie R. Berg †, William A. Blizzard †, Leon F. Bonura †, Sam Busch †, William R. Homer †, Robert J. McDonnell †, Miguel W. Monserrat †, David L. Moore †, Danny Pillsbury †, James A. Sculley †, Samuel D. Service †	91st SRS	
13.6.1952	13:14	Osinskij, G. I.	1	483	KBF MiG-15bis			Baltské moře, nedaleko Ventspils, Litva	23/37mm	1	zničen	DC-3	Tp79 79001 42-5694	Alvar Ålmeberg †, Gösta plechu †, Herbert Mattson †, Carl-Einar Jonsson †, Ivar Svensson †, Erik Carlsson †, Bengt Book †, Börje Nilsson †	F 8, Flygvapnet	14.

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
16.6.1952	4:20	Semernikov, N. A.	1	483	KBF MiG-15bis			Baltské nmoře, nedaleko ostrova Dagö	23/37mm	½	zničen	PBY-5 Catalina	Tp47 47002		F 2, Flygvapnet	14.
16.6.1952	4:20	Jacenko-Kosenko, I.	1	483	KBF MiG-15bis			Baltské nmoře, nedaleko ostrova Dagö	23/37mm	½	zničen	PBY-5 Catalina	Tp47 47002		F 2, Flygvapnet	14.
07.1952		neznámý	-		MiG-15			„Berlinský koridor“, Německo	23/37mm	½	poškozen	C-47			USA	
07.1952		neznámý	-		MiG-15			„Berlinský koridor“, Německo	23/37mm	½	poškozen	C-47			USA	
3.7.1952		neznámý	1					Kamčatka		1	zničen	RB-29				
31.7.1952	11:07	Voronov, A. I.	-	252	MiG-15bis			60km SV od Juandao	23/37mm	½	poškozen	PBM-5 Mariner	59277 / S3		VP-731	22.
31.7.1952	11:07	Žerděv, G. P.	-	252	MiG-15bis			60km SV od Juandao	23/37mm	½	poškozen	PBM-5 Mariner	59277 / S3		VP-731	22.
7.10.1952		Žirjakov, A.	1	368	29 VA La-11			nedaleko Kuriských ostrovů, mezi ostrovy Yuri a Akiyuri	20mm	½	zničen	RB-29	44-61815	Paul E. Brock †, Samuel A. Colgan †, John R. Dunham †, Eugene M. English †, John A. Hirsch †, Fred G. Kendrick †, Frank E. Neail III †, Thomas G. Shipp †	91st SRS	Sunbonnet King
7.10.1952		Lesnov	1	368	29 VA La-11			nedaleko Kuriských ostrovů, mezi ostrovy Yuri a Akiyuri	20mm	½	zničen	RB-29	44-61815	Paul E. Brock †, Samuel A. Colgan †, John R. Dunham †, Eugene M. English †, John A. Hirsch †, Fred G. Kendrick †, Frank E. Neail III †, Thomas G. Shipp †	91st SRS	Sunbonnet King
18.11.1952	14.48~	Beljakov, N. M.		781	65 TOF MiG-15bis			poblíž zátky Gamova, nedaleko Vladivostoku		1	poškozen	F9F-5 Panther	125459 D-106	Lt Royce Williams	VF-781 USS Oriskany	
12.1.1953		neznámý	1					Japonské moře		1	zničen	RB-29				
12.3.1953	13:26	Ivanov, V.	1	43	MiG-15bis			nedaleko Boizenberg, 20 míl SV od Luneburg	23/37mm	1	zničen	Lincoln Mk.2	RF531/C	P. J. Dunnell †, G. Long †, H. J. Fitz †, S. V. Wyles †, W. R. Mason †, R. F. Stevens †, K. J. Jones †	CGS, RAF	
12.3.1953	13:26	Aleksejev, V.	1	43	MiG-15bis			nedaleko Boizenberg, 20 míl SV od Luneburg	23/37mm	1	zničen	Lincoln Mk.2	RF531/C	P. J. Dunnell †, G. Long †, H. J. Fitz †, S. V. Wyles †, W. R. Mason †, R. F. Stevens †, K. J. Jones †	CGS, RAF	
15.4.1953		neznámý	1		MiG-15bis			Župalovo, Kamčatka	23/37mm	½	zničen	RB-50			USAF	
15.4.1953		neznámý	1		MiG-15bis			Župalovo, Kamčatka	23/37mm	½	zničen	RB-50			USAF	
21.7.1953		neznámý	-	153	MiG-15bis			Žluté moře	23/37mm	½	poškozen	PBM-5 Mariner			VP-50	
21.7.1953		neznámý	-	153	MiG-15bis			Žluté moře	23/37mm	½	poškozen	PBM-5 Mariner			VP-50	

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
29.7.1953		Rybakov, A. D.	1	88G	TOF	MiG-17		Japonské moře, jižně od ostrova Askold, nedaleko Vladivostoku	23/37mm	½	zničen	RB-50G	47-145A	Frank E. Beyer †, Francis L. Brown †, Edmund J. Czyz †, Donald W. Gabree †, Roland E. Goulet †, Donald G. Hill †, James G. Keith †, Stanley K. O'Kelley †, Earl W. Radlein Jr. †, John E. Roche, Charles J. Russell Jr. †, Warren J. Sanderson †, Robert E. Stalnaker †, Francisco J. Tejada †, John C. Ward †, Lloyd C. Wiggins †, James E. Woods †, neznámý rus †	343rd SRS / 55th SRW	Little Red Ass
29.7.1953		Jablonovskij, J. M.	1	88G	TOF	MiG-17		Japonské moře, jižně od ostrova Askold, nedaleko Vladivostoku	23/37mm	½	zničen	RB-50G	47-145A	Frank E. Beyer †, Francis L. Brown †, Edmund J. Czyz †, Donald W. Gabree †, Roland E. Goulet †, Donald G. Hill †, James G. Keith †, Stanley K. O'Kelley †, Earl W. Radlein Jr. †, John E. Roche, Charles J. Russell Jr. †, Warren J. Sanderson †, Robert E. Stalnaker †, Francisco J. Tejada †, John C. Ward †, Lloyd C. Wiggins †, James E. Woods †, neznámý rus †	343rd SRS / 55th SRW	Little Red Ass
8.1953		neznámý	-		MiG-15 / -17			nedaleko Kapustin Jar		1	poškozen	Canberra B.Mk.2			RAF	
2.10.1953		neznámý	-		MiG-15bis			blízko poloostrova Šandun	23/37mm	½	poškozen	PBM-5 Mariner	84713 / SE-3		VP-50	
2.10.1953		neznámý	-		MiG-15bis			blízko poloostrova Šandun	23/37mm	½	poškozen	PBM-5 Mariner	84713 / SE-3		VP-50	
1953-1955		Babič, V. K.	-	282	37	MiG		Čína		1	zničen / pš	F-84				
1953-1955		Babič, V. K.	-	282	37	MiG		Čína		1	zničen / pš	F-84				
1953-1955		Babič, V. K.	-	282	37	MiG		Čína		1	zničen / pš	F-84				
8.5.1954		neznámý	-	1619	SF	MiG-17		oblast Koloskovo, nedaleko Murmanská	23/37mm	1	poškozen	RB-47E		Hal Austin, Vance Heavilin, Carl Holt	91st SRS	
léto 1954		Savičev, L. I.	1			MiG-17P		nad Černovci, Ukrajina	23/37mm	1	zničen	spy balloon				1. sestřel balónu
1954		Selivančik	1	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	2	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	3	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	4	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	5	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	6	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	7	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	8	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	9	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	10	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	11	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	12	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
50. léta		Selivančik	13	179G	14G	MiG-15 / -17		Bakinský okruh PVO		1	zničen	spy balloon				
3.6.1954		neznámý	1	(+)		MiG-15bis		nad Jugoslávií	23/37mm	1	poškozen	C-47	OO-CBY		SABENA	

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД	typ	S. No.	kód	místo sesřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
4.9.1954		Serebrjakov, N. V.	1	22G	7 TOF	MiG-17PF			40 mil od pobřeží Sibíře, SSSR	23/37mm	½	zničen	P2V-5	128357	David A. Atwell, William A. Bedard, John C. Fischer, Anthony P. Granera, Paul R. Mulmollem, Frank E. Petty, Ernest L. Pinkevich, Roger H. Reid †, Texas R. Stone, John B. Wayne	VP-19	
4.9.1954		Kasjanov, P. T.	1	22G	7 TOF	MiG-17PF			40 mil od pobřeží Sibíře, SSSR	23/37mm	½	zničen	P2V-5	128357	David A. Atwell, William A. Bedard, John C. Fischer, Anthony P. Granera, Paul R. Mulmollem, Frank E. Petty, Ernest L. Pinkevich, Roger H. Reid †, Texas R. Stone, John B. Wayne	VP-19	
7.11.1954		Košin	1	610	110	MiG-15bis			ostrov Tanľieva, Kurilské souostroví	23/37mm	½	zničen	RB-29A-20-BN	42-94000	Anthony Fieth, David N. Oliver, Harry L. Rollins, Henry J. Sechler, Harold R. Taylor, Earl E. Weimer, Wallace B. Whalen, Walter K. Lentz, John W. C. Dalton II, Robert E. Berry, Sigfredo Angulo †	91st SRS	Tiger Lil
7.11.1954		Sibirjakov	1	610	110	MiG-15bis			ostrov Tanľieva, Kurilské souostroví	23/37mm	½	zničen	RB-29A-20-BN	42-94000	Anthony Fieth, David N. Oliver, Harry L. Rollins, Henry J. Sechler, Harold R. Taylor, Earl E. Weimer, Wallace B. Whalen, Walter K. Lentz, John W. C. Dalton II, Robert E. Berry, Sigfredo Angulo †	91st SRS	Tiger Lil
3.12.1954		Byvšev, P.	1	535	32	MiG-15bis			oblast Nachodka	23/37mm	1	zničen	Tu-14T	№2901403	Valerij Nikolajevič Mužžavlev †, Jurij Grigřevič Makřičuk †, Jevgenij Nikolajevič Vasľjuk †	49. MTAP, TOF	Friendly Fire
3.-4.12.1954		neznámý	1	146G	PVO	MiG-15bis			Ukrajinská SSR		1	zničen	balloon				
18.4.1955		Korotkov	1			MiG-15bis			Kamčatka	23/37mm	½	zničen	RB-47E	51-2054	Lacie Neighbors † Robert N. Brooks † Richard E. Watkins †	4th SRS / 26th SRW	16.
18.4.1955		Sažin	1			MiG-15bis			Kamčatka	23/37mm	½	zničen	RB-47E	51-2054	Lacie Neighbors † Robert N. Brooks † Richard E. Watkins †	4th SRS / 26th SRW	16.
22.6.1955		neznámý	1	7	TOF	MiG-15bis			nad Beringovou úžinou	23/37mm	½	poškozen	P2V-5	131515	David Assard, Eddie Benko, Martin E. Berg, Richard F. Fischer, David M. Lockhard, Thaddeus Maziarz, Charles Shields, Donald E. Sonnek	VP-9	17.

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД	typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
22.6.1955		neznámý	1	7	TOF	MiG-15bis			nad Beringovou úžinou	23/37mm	1/2	poškozen	P2V-5	131515	David Assard, Eddie Benko, Martin E. Berg, Richard F. Fischer, David M. Lockhard, Thaddeus Maziarz, Charles Shields, Donald E. Sonnek	VP-9	17.
23.6.1955		neznámý	1			MiG-15			Beringovo moře	23/37mm	1	zničen	P2V				17.
do roku 1955		neznámý	1			MiG-15bis			nad Port Arturem	23/37mm	1	zničen	F-84				20.
1.-2.1956		neznámý									263	zničen	balloon				
21.1.1956		Morozov, A. P.	1	894	20 PVO	MiG-15bis			Žitomířská oblast		1	zničen	balloon				
21.1.1956		Morozov, A. P.	2	894	20 PVO	MiG-15bis			Žitomířská oblast		1	zničen	balloon				
7.1956		neznámý	-		7(+)	MiG-15bis			Nachodka	23/37mm	1	zničen	P2V		1 KIA	USN	18.
10.10.1956		neznámý	1						Japonské moře		1/2	zničen	RB-50B-45-BO	47-0133	Lorin C. Disbrow †, Raymond D. Johnson †, Rodger A. Fees †, Paul W. Swinehart †, William J. McLaughlin †, Theodorus J. Trias †, Pat P. Taylor †, John E. Beisty †, Peter J. Rahaniotes †, William H. Ellis †, Richard T. Kobayashi †, Wayne J. Fair †, Palmer D. Arrowood †, Harry S. Maxwell Jr. †, Bobby R. Davis †, Leo J. Sloan †	6091st RS	34.
10.10.1956		neznámý	1						Japonské moře		1/2	zničen	RB-50B-45-BO	47-0133	Lorin C. Disbrow †, Raymond D. Johnson †, Rodger A. Fees †, Paul W. Swinehart †, William J. McLaughlin †, Theodorus J. Trias †, Pat P. Taylor †, John E. Beisty †, Peter J. Rahaniotes †, William H. Ellis †, Richard T. Kobayashi †, Wayne J. Fair †, Palmer D. Arrowood †, Harry S. Maxwell Jr. †, Bobby R. Davis †, Leo J. Sloan †	6091st RS	34.
3.11.1956		neznámý	1			MiG-17					1	zničen	Westland Wyvern			Great Brirain	
4.11.1956		neznámý	-	5G	195 G	MiG-17			jižní Slovensko, prostor Nitry	23/37mm	1/2	poškozen	Avie B-33		Samoël, V., neznámý	1. letka 30. bilp, ČSLA	Friendly Fire
4.11.1956		neznámý	-	5G	195 G	MiG-17			jižní Slovensko, prostor Nitry	23/37mm	1/2	poškozen	Avie B-33		Samoël, V., neznámý	1. letka 30. bilp, ČSLA	Friendly Fire
1956		neznámý	1			MiG-15bis			Maďarsko	23/37mm	1/2	zničen	Tu-2			MNL	
1956		neznámý	1			MiG-15bis			Maďarsko	23/37mm	1/2	zničen	Tu-2			MNL	
11.1957		neznámý	1			MiG-19			Barentsovo moře		1	zničen	RB-57		4+2 KIA		
24.12.1957		neznámý	1						Černé moře		1	zničen	RB-57		všichni KIA	USAF	
29.5.1958	10:45	neznámý	-	773	16 G	MiG-17F			letišťe Damgarten, NDR		1/2	přinucen přistát	RF-84F	H-8N FR-13 52-7237	Paulus, Martin	42. sq. RBAF	
29.5.1958	10:45	neznámý	-	773	16 G	MiG-17F			letišťe Damgarten, NDR		1/2	přinucen přistát	RF-84F	H-8N FR-13 52-7237	Paulus, Martin	42. sq. RBAF	

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД	typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
27.6.1958	18:44	Svetličnikov, G. F.	1	976	34	VA MiG-17PF			30km J od Jerevanu, Arménie		½	zničen	C-118A	51-3822	Dale D. Brannon, Robert E. Crans, James G. Holman, James T. Kane, James N. Luther, Luther W. Lyles, Earl H. Reamer, Peter N. Sabo, Bennie A. Shupe,	USAF	
27.6.1958	18:44	Zacharov, B. F.	1	976	34	VA MiG-17PF			30km J od Jerevanu, Arménie		½	zničen	C-118A	51-3822	Dale D. Brannon, Robert E. Crans, James G. Holman, James T. Kane, James N. Luther, Luther W. Lyles, Earl H. Reamer, Peter N. Sabo, Bennie A. Shupe,	USAF	
2.9.1958	15:12	Gavrilov, N.	1	25	34	VA MiG-17F			oblast Mastara, 20 km JV od Leninakanu		¼	zničen	C-130A-II	56-0528	Archie T. Bourg Jr. †, Paul E. Duncan †, James E. Fergusson †, Joel H. Fields †, Edward J. Jeruss †, Harold T. Kamps †, Gerald C. Maggiacomo †, Clement O. Mankins †, Gerald H. Medeiros †, Arthur L. Mello †, Robert H. Moore †, Robert J. Oshinskie †, George P. Petrochilos †, Leroy Price †, John E. Simpson †, Rudy J. Swiestra †, Ricardo M. Vallareal †	7406th CSS	
2.9.1958	15:12	Lopatkov, V. V.	1	25	34	VA MiG-17F			oblast Mastara, 20 km JV od Leninakanu		¼	zničen	C-130A-II	56-0528	Archie T. Bourg Jr. †, Paul E. Duncan †, James E. Ferguson †, Joel H. Fields †, Edward J. Jeruss †, Harold T. Kamps †, Gerald C. Maggiacomo †, Clement O. Mankins †, Gerald H. Medeiros †, Arthur L. Mello †, Robert H. Moore †, Robert J. Oshinskie †, George P. Petrochilos †, Leroy Price †, John E. Simpson †, Rudy J. Swiestra †, Ricardo M. Vallareal †	7406th CSS	

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
2.9.1958	15:12	Ivanov, V.	1	177	34 VA MiG-17F		18	oblast Mastara, 20 km JV od Leninakanu		¼	zničen	C-130A-II	56-0528	Archie T. Bourg Jr. †, Paul E. Duncan †, James E. Ferguson †, Joel H. Fields †, Edward J. Jeruss †, Harold T. Kamps †, Gerald C. Maggiacomo †, Clement O. Mankins †, Gerald H. Medeiros †, Arthur L. Mello †, Robert H. Moore †, Robert J. Oshinskie †, George P. Petrochilos †, Leroy Price †, John E. Simpson †, Rudy J. Swiestra †, Ricardo M. Vallareal †	7406th CSS	
2.9.1958	15:12	Kučerjajev, N. P.	1	177	34 VA MiG-17F		17	oblast Mastara, 20 km JV od Leninakanu		¼	zničen	C-130A-II	56-0528	Archie T. Bourg Jr. †, Paul E. Duncan †, James E. Ferguson †, Joel H. Fields †, Edward J. Jeruss †, Harold T. Kamps †, Gerald C. Maggiacomo †, Clement O. Mankins †, Gerald H. Medeiros †, Arthur L. Mello †, Robert H. Moore †, Robert J. Oshinskie †, George P. Petrochilos †, Leroy Price †, John E. Simpson †, Rudy J. Swiestra †, Ricardo M. Vallareal †	7406th CSS	
7.11.1958		neznámý	-		30 VA MiG-17			oblast města Ventspils, nad Baltickým mořem	23/37mm	1	poškozen	RB-47E			USAF	
18.1.1959	3:33	neznámý		ZRB	ZRK			5km od letiště Gumrak, blízko Stalingradu		1	zničen	IL-14P	146000701 07-01	Ivan Sergejevič Mandrikin †, Kim Leonťevič Marejev †, Maggeram Muchtarovič Ibragimov †, Vitalij Ivanovič Kaurov †, Nelli Jemeljanovna Piskunova †, +20 pasažerů zabito †	Aeroflot	Friendly Fire
12.10.1959		neznámý		ZRB	ZRK			nedaleko Stalingradu	S-75	1	zničen	spy balloon WS-416L			CIA	
16.11.1959		neznámý		ZRB	ZRK			nedaleko Stalingradu, 28000m	S-75	1	zničen	spy balloon WS-416L			CIA	1. sestřel pomoci SAM
2.4.1960		neznámý			MiG-19			„Berlinský koridor“, Německo		½	přinucen přistát	Cessna 310				
2.4.1960		neznámý			MiG-19			„Berlinský koridor“, Německo		½	přinucen přistát	Cessna 310				
1.5.1960	8:53	neznámý		57. ZRB	ZRK			Nedaleko Aramilu, Sverdlovská oblast 56°43'35.73"N 60°59'9.61"E	S-75	1	zničen	U-2	56-6693	Francis Gary Powers	Detachment 10-10 CIA	
1.5.1960		neznámý		57. ZRB	ZRK				S-75	1	zničen	MiG-19SV		Sergej Safronov	365. IAP	Friendly Fire
30.5.1960		Škarupa, L. G.	-	773	16 G MiG-19S			louka nedaleko vesnice Kluetz, 25mil od Schwerinu, 15mil od hranice NDR		½	přinucen přistát	C-47		6 + 3	17th AF USAF	32.
30.5.1960		Krylov, M.	-	773	16 G MiG-19			louka nedaleko vesnice Kluetz, 25mil od Schwerinu, 15mil od hranice NDR		½	přinucen přistát	C-47		6 + 3	17th AF USAF	32.
1.6.1960		neznámý	1		MiG-19			Archangelská oblast		1	zničen	RB-47		4		36.

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
1.7.1960	18:03	Poljakov, V. A.	1	174	PVO MiG-19P		283	mys Svjatoj Nos, Bárentsovo moře	30 mm	1	zničen	ERB-47H	53-4281	Oscar Góbrth †, John McKone, Bruce Olmstead, Bill Palm †, Dean Phillips †, Eugene Posa †	38th SRS / 55th SRW	4.
15.10.1960 ~ 1960 ~ 1960		Čudinov, A. V. neznámý neznámý ^(RO)	1	636 146G 146G	9 PVO MiG-17 19 PVO Jak-25 19 PVO Jak-25			oblast Čerkass oblast Čerkass		1 1 1	zničen zničen zničen	balloon balloon balloon				
začátek 60. let		Borodin, V. I.	1	90	PVO					1	zničen	balloon				
začátek 60. let		Borodin, V. I.	2	90	PVO					1	zničen	balloon				
začátek 60. let		Borodin, V. I.	3	90	PVO					1	zničen	balloon				
4.8.1961		neznámý	1					Kaspické moře		1	zničen	DC-4	EP-ADK		Iran Air	
8.1.1962		neznámý	-		MiG			letišťe Groznyj, Kavkaz		¼	přinucen přistát	Caravelle			Sabena Belgian Airlines	
8.1.1962		neznámý	-		MiG			letišťe Groznyj, Kavkaz		¼	přinucen přistát	Caravelle			Sabena Belgian Airlines	
8.1.1962		neznámý	-		MiG			letišťe Groznyj, Kavkaz		¼	přinucen přistát	Caravelle			Sabena Belgian Airlines	
8.1.1962		neznámý	-		MiG			letišťe Groznyj, Kavkaz		¼	přinucen přistát	Caravelle			Sabena Belgian Airlines	
11.6.1962		Koronkov, L. I.	1	894	19 PVO MiG-15bis			Žitomírská oblast		½	zničen	balloon				
11.6.1962		Dorenskij	1	894	19 PVO MiG-15bis			Žitomírská oblast		½	zničen	balloon				
13.6.1962		neznámý	1					Dálný východ		1	zničen	B-29		12		
30.6.1962	16:53	neznámý		ZRB	ZRK			blízko Vozněsenky, Berezovská oblast Krasnojarský kraj	SA-75 (SA-2)	1	zničen	Tu-104A	86601301 13-01	V. T. Mazicin †, O. A. rachimov †, D. M. Sokolov †, P. U. Leščenko †, V. M. Karpov †, V. Šanina †, Berežnova †, Čerkasova †, +76 pasažérů zabito †	Aeroflot	Friendly Fire
1962		neznámý	1	933	PVO MiG-17F					1	zničen	balloon				
27.8.1962		neznámý		ZRB	ZRK			Dálný východ		1	zničen	U-2				
27.10.1962	18:20	Gerčenov, I.		ZRB	ZRK			Kuba	S-75	1	zničen	U-2F	56-6676	Rudolf Anderson, Jr	4028th SRWS / 4080th SRW	
2.4.1963		neznámý	-		24 VA MiG-19			NDR		½	přinucen přistát	Cessna 310				
2.4.1963		neznámý	-		24 VA MiG-19			NDR		½	přinucen přistát	Cessna 310				
5.1963	11:11~	Stěpanov, O. G.	1	156	17 ^(†) MiG-17P			30km od města Mominabád	23/37mm	1	zničen	AC 560			IIAF	3.
20.11.1963		Pavlovskij, V. P.	1	156	17 ^(†) MiG-19PM		04	oblast Artyku, letbun dopadl poblíž města Mominabád	30mm	1	zničen	L-26B	500-846 98 EP-AEL	3 KIA + 1	Iran	3.
1963		Podšibjakin		641 G	MiG-17					1	přinucen přistát	e/a				
1963		neznámý	1		MiG-19					1	zničen	RB-47				
1963		neznámý	1		MiG-19					1	zničen	T-39				35.
24.1.1964	15:14	Kropotov, A.	1		MiG-19S			nad Thuringia, NDR, letbun dopadl 20km SV od Erfurtu		1	zničen	T-39A-1-NO	62-4448, c/n 276-1	Gerald Hannaford †, John Lorraine †, Donald Millard †	7101st ABW, USAF	23.
10.3.1964	15:01~	Zinovjev, F. M.	1	33	24 VA MiG-19S		24	nedaleko Gardelegenu, NDR	R-3S	1?	zničen	RB-66C-DT	54-0451	David Holland, Melvin Kessler, Harold Welch	19th TRS / 10th TRW	30.
10.3.1964	15:01~	Ivannikov, V. G.	1	33	24 VA MiG-19S		27	nedaleko Gardelegenu, NDR	R-3S	1	zničen	RB-66C-DT	54-0451	David Holland, Melvin Kessler, Harold Welch	19th TRS / 10th TRW	30.
8.5.1964		neznámý	-	614	SF MiG-17					1	poškozen	RB-47E			91st SRS	
8.1964		Pečenkin	1	156	17 ^(†) MiG-17					½	přinucen přistát	AC 560			Iran	24.
8.1964		neznámý	1	156	17 ^(†) MiG-17					½	přinucen přistát	AC 560			Iran	24.
26.9.1964		Unjarov	1		1 MiG-21PF			v prostoru Beelitz, NDR	raketa	1	zničen	MiG-21F	460111	Ohem, V.	3. sPVOS, ČSLA	Friendly Fire
pol. 60. let				441. ZRB	ZRK						zničen	Jak-25M			PVO	Friendly Fire
10.1965		Nikonov, K. N.	1	562	MiG-17PF ?			Anapa		½	zničen	balloon				
10.1965		Bělousov, E. V.	1	562	MiG-17PF ?			Anapa		½	zničen	balloon				
14.12.1965		neznámý			MiG-17 ? ZRK			nedaleko Oděsy, Černé moře		1	zničen	RB-57	63-13287	Lester L. 'Les' Lackey †, Robert 'Bob' Yates †	7407th SUPS	
3.4.1966		Lupič, V. J.	1	146G	19 PVO MiG-19P			11 500 m		1	zničen	balloon				
13.3.1967		Partilov	1	171	PVO Jak-28P			Černé moře	K-8R	½	zničen	An-2	CCCP-04959		Aeroflot	Friendly Fire
13.3.1967		neznámý ^(NAV)	1	171	PVO Jak-28P			Černé moře	K-8R	½	zničen	An-2	CCCP-04959		Aeroflot	Friendly Fire
13.3.1967		Priščepa, V. N.	1	171	PVO MiG-17			Černé moře	23/37mm	½	zničen	An-2	CCCP-04959		Aeroflot	Friendly Fire

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky	
21.6.1973	9:09-10:26	neznámý	-	976	Su-15			letišťe Nasosnyj, Azerbajdžán, SSSR		¼	přinucen přistát	Aero Commander		2 členové posádky	IIAF		
21.6.1973	9:09-10:26	neznámý	-	976	Su-15			letišťe Nasosnyj, Azerbajdžán, SSSR		¼	přinucen přistát	Aero Commander		2 členové posádky	IIAF		
28.11.1973	13:15	Jelisejev, G. N.	1	982	34 VA MiG-21SM (##)		02	Mugavská dolina, Azerbajdžán, SSSR	taran	1	zničen	RF-4E	2-6510	Shokouhnia, IIAF, Saunders, USAF	IIAF		6.
7.6.1974		Žulibov, N. P.	-	239	OGVP Mi-8T			NDR		1	přinucen přistát	Scheibe SF-25C	D-KEIH	Lotar Grisom			
7.6.1974		Koreněv, A. G. (NAV)	-	239	OGVP Mi-8T			NDR		1	přinucen přistát	Scheibe SF-25C	D-KEIH	Lotar Grisom			
7.6.1974		Polušin, N. S. (PT)	-	239	OGVP Mi-8T			NDR		1	přinucen přistát	Scheibe SF-25C	D-KEIH	Lotar Grisom			
06.1974		Gajdukov, N.	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý (NAV)	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		Kostěňko, J. I.	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý (NAV)	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý (NAV)	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý (NAV)	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý (NAV)	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
06.1974		neznámý (NAV)	1	356	PVO Tu-128			oblast Kustanaja, Kazachstán		1	zničen	balloon				Friendly Fire	
podzim 1974		neznámý	-		PVO (") MiG-21			letišťe Nasosnyj, Azerbajdžán, SSSR		½	přinucen přistát	transportní let			IIAF		
podzim 1974		neznámý	-		PVO (") MiG-21			letišťe Nasosnyj, Azerbajdžán, SSSR		½	přinucen přistát	transportní let			IIAF		
17.10.1974		neznámý	1	62	PVO Su-15			Černé moře, 13000 m	R-98T	1	zničen	spy balloon					33.
8.1975		Lomanovskij	1	171	PVO Jak-28P					1	zničen	spy balloon					33.
8.1975		neznámý (NAV)	1	171	PVO Jak-28P					1	zničen	spy balloon					33.
19.8.1975		Sninšikov, A. I.	1	562	PVO MiG-19P					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
9.1975		Michějev, N. M.	1	152	17 (") MiG-19			Turkmenistán		1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
5.9.1975		Sninšikov, A. I.	1	562	PVO Jak-28P					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
5.9.1975		neznámý (NAV)	1	562	PVO Jak-28P					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1							1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1							1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1		Su-15					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1		Su-15					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1		Su-15					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1		Su-15					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
8.-9.1975		neznámý	1		Su-15					1	zničen	spy balloon			11. 8 - 14. 9. 1975		33.
1975		neznámý	1							1	zničen	spy balloon					33.
1975		neznámý	1							1	zničen	spy balloon					33.
1975		neznámý	1	301	PVO MiG-23M			Primorskoy kraj		1	zničen	J-7			PLAAF	Friendly Fire	10.
pol. 70. let		neznámý	1	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		1	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý (NAV)	1	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		1	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý	1	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		1	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý (NAV)	1	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		1	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý	1	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		1	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý (NAV)	1	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		1	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý	4	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		4	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý (NAV)	4	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		4	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý	4	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		4	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý (NAV)	4	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		4	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý	4	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		4	zničen	balloon					
pol. 70. let		neznámý (NAV)	4	174G	PVO Jak-28P/PM			Archangelská oblast		4	zničen	balloon					
1915-1976		Gulej, V. A.	2	152	17 (") MiG-19			Turkmenistán		1	zničen	spy balloon					
1976		Kravec, J. N.	-		Su-11					1	poškozen	balloon					
25.6.1976	19:52~	Vdovin	-		Su-15					1	přinucen přistát	Cessna-150K	OH-CBX	2 členové posádky	Finsko		
24.8.1976		neznámý		ZRB	ZRK			Azerbajdžán		1	zničen	F-100			Iran		
20.4.1978	22:17	Bosov, A. I.	1	431	PVO Su-15TM			zamrzlé jezero Korpijärvi, 5km JZ Louchi, nedaleko Murmanska, 66°02.893'N 33°04.321'E	R-98PM	½	poškozen, FLT	Boeing 707	HL7429	pilot Kim Chang Ky 97 pasažérů, z nichž dva byli zabití.	Korean Air Lines	Korean Air Lines Flight 902	7.

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
20.4.1978	22:17	Kerefov, A.	1	265	PVO Su-15TM			zamrzlé jezero Korpjärvi, 5km JZ Louchi, nedaleko Murmansk, 66°02.893'N 33°04.321'E	R-98PM	1/2	přinucen přistát	Boeing 707	HL7429	pilot Kim Chang Ky 97 pasažérů, z nichž dva byli zabiti.	Korean Air Lines	Korean Air Lines Flight 902
21.7.1978	6:52~	Škinder, V. I.	1	152	17 ^(T) MiG-23M		02	nedaleko Gjaursu, Turkmenistán	R-60	1	zničen	CH-47C			IIAF	
21.7.1978	6:52~	Škinder, V. I.	-	152	17 ^(T) MiG-23M		02	nedaleko Gjaursu, Turkmenistán	23mm	1	poškozen / přinucen přistát	CH-47C			IIAF	přinucen přistát
podzim 1978		neznámý	-					letišť Kirovskij, Primorskij kraj Turkmenistán		1	přinucen přistát	u/a - lms			Čína	
1978		Čuchoncov, G. A.		152	17 ^(T) MiG-23M			Turkmenistán		1	zničen	spy balloon				
1979		Orlov, L. M.		152	17 ^(T) MiG-23M			Turkmenistán		1	zničen	spy balloon				
1979		Priščepa, G.		35	MiG-23				2 R-23R	1	zničen	spy balloon				
23.12.1979		neznámý	-	156	PVO Su-15			silnice, 121km Z od Mary, Turkmenistán		1	přinucen přistát	Cessna 185			Iran	
konec 70. let		Sirotkin, V.	1	518	PVO Tu-128			oblast ostrova Kolgujev		1	zničen	balloon				
konec 70. let		Ščelkin, J. ^(NAV)	1	518	PVO Tu-128			oblast ostrova Kolgujev		1	zničen	balloon				
konec 70. let		Sirotkin, V.	2	518	PVO Tu-128			oblast Narjan-Mara		1	zničen	balloon				
konec 70. let		Ščelkin, J. ^(NAV)	2	518	PVO Tu-128			oblast Narjan-Mara		1	zničen	balloon				
1975 ~ 1980		Zaikin		636	Su-15TM			Kramatorsk		1	zničen	spy balloon				
17.2.1980	17:34	neznámý	-		Mi-24D			letišť Nohra, DDR		1	přinucen přistát	Robin HR.100-20 D-EJYJ		Peter Pluymen		31.
17.2.1980	17:34	neznámý ^(OZS)	-		Mi-24D			letišť Nohra, DDR		1	přinucen přistát	Robin HR.100-20 D-EJYJ		Peter Pluymen		31.
17.2.1980	17:34	neznámý ^(PT)	-		Mi-24D			letišť Nohra, DDR		1	přinucen přistát	Robin HR.100-20 D-EJYJ		Peter Pluymen		31.
23.4.1980		neznámý			Mi-2			letišť Schlotheim, DDR		1	přinucen přistát	Cessna-182	D-EKWR			Jediný podobný zásah Mi-2 v historii
23.4.1980		neznámý ^(NAV)			Mi-2			letišť Schlotheim, DDR		1	přinucen přistát	Cessna-182	D-EKWR			Jediný podobný zásah Mi-2 v historii
1.5.1980		neznámý	1		MiG-23					1	zničen	spy balloon				
22.10.1980		neznámý	-					letišť Erfurt, DDR		1	přinucen přistát	u/a - lms				
1981		Rachimov, N. V.		156	17 ^(B) Su-15					1	zničen	spy balloon				
18.7.1981	14:44	Kuljapin, V. A.	1	1e 166G	34VA Su-15TM		37	Arménie, SSSR	baran	1	zničen	CL-44	LV-JTN	Hector Cordero †, Jose Burgueno †, Hermelo Boasso †, Stuart McCafferty, UK †	Transportes Aereo Rioplatense	8.
léto 1981		Kondakov	1	156	PVO Su-15					1	přinucen přistát	e/a			IIAF	
8.8.1981		neznámý	1		Su-15					1	zničen	DC-8			Argentina	
1982		Andrejev, N. N.	-		Mi-24			DDR		1	přinucen přistát	u/a - lms				
1982		neznámý ^(OZS)	-		Mi-24			DDR		1	přinucen přistát	u/a - lms				
1982		neznámý ^(PT)	-		Mi-24			DDR		1	přinucen přistát	u/a - lms				
7.6.1983		neznámý	-	6G				letišť Hegdeburg, DDR		1	přinucen přistát	Cessna-152	D-EIBF			
1.9.1983	6:26	Osipovič, G. N.	1		Su-15TM		17	ostrov Sachalin, 46°46'27"N 141°32'48"E	AA-3	1	zničen	Boeing 747-230B HL-7442		Chun Byung-In (전병인) †, Son Dong-Hui (손동휘) †, Kim Eui-Dong (김의동) †, Bae Young-Rang (배영량) †, Cho Heyong-Shim (조희심) †, Cho Keyong-Ja (조골자) †, Jeong Keum-Joo (정금주) †, Jeong Ran (정란) †, Kim Choong-Ryul (김충렬) †, Kim Hak-Yoon (김학운) †, Kim Keyong-Soon (김경순) †, Kim Mi-Hyang (김미향) †, Kim Yeong-Ran (김영란) †, Lee Boon-Rye (이부례) †, Lee Eun-Hui (이은희) †, Lee Eun-Mi (이은미) †, Lim Sang-Kee (임상기) †, No Joon-Shik (노준식) †, No Kwang-Oo (노광우) †, Park Yoon-Seong (박윤성) †, Seo Jeong-Sook (서정숙) †, Shin Jeong-Moo (신정무) †, +246 pasažérů zabito †	Korean Air Lines	Korean Air Lines Flight 007
4.1984		neznámý			MiG-25PDS					1/n	poškozen	balloon				
4.1984		neznámý			MiG-23					1/n	zničen	balloon				
4.1984		neznámý			MiG-23					1/n	zničen	balloon				

datum	čas	příjmení	#	ИАП	ИАД typ	S. No.	kód	místo sestřelu	zbraň	číslo	výsledek	protivník	S. No.	pilot	jednotka	poznámky
4.1984		neznámý	1		МиG-23					1	zničen	МиG-23			VVS SSSR	Friendly Fire
3.8.1984		Žabov, V. A.	-	336	OVP	Ми-24		DDR		1	přinucen přistát	Morane MS.893	D-EDKK			
3.8.1984		neznámý (OZS)	-	336	OVP	Ми-24		DDR		1	přinucen přistát	Morane MS.893	D-EDKK			
3.8.1984		neznámý (PT)	-	336	OVP	Ми-24		DDR		1	přinucen přistát	Morane MS.893	D-EDKK			
8.6.1985		Sokovyh, A. M.	1	GKNII VVS	МиG-23ML					1	zničen	An-26		Sergej Aleksandrovič Stěpanov †, Aleksandr Georgijevič Kirjušenko †, Sergej nikolajevič Karmazin †, Jurij Germanovič Černikov †, Sergej Aleksandrovič Blinkov †, Boris Timofejevič Košelev †, Nikolaj Grigorjevič Prokoped †, Jevgenij Filaretovič Fedrčuk †	GKNII VVS	Friendly Fire
19.7.1985		Savotějev, N.	1	350	PVO	Tu-128		oblast Jakutska		1	zničen	spy balloon				
19.7.1985		Širočenko, V. (NAV)	1	350	PVO	Tu-128		oblast Jakutska		1	zničen	spy balloon				
13.9.1985		Demičenko	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		neznámý (OZS)	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		neznámý (PT)	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		Abzalov	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		neznámý (OZS)	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		neznámý (PT)	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		Šumskich	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		neznámý (OZS)	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
13.9.1985		neznámý (PT)	-	336	OVP	Ми-24		Eisenach, DDR		½	přinucen přistát	Cessna-150	D-ECNV			
30.6.1986		neznámý			PVO			letišťe Kjurdamir		1	přinucen přistát	u/a - lms			Iran	9.
30.6.1986		neznámý			PVO			Goradiz		1	přinucen přistát	u/a - lms			Iran	9.
29.10.1986		Pavlov, A. A.	-	982		МиG-23		letišťe Jerevan-Zapadnyj		½	přinucen přistát	Boeing 747			Iran	
29.10.1986		Garkavenko, A. D.	-	982		МиG-23		letišťe Jerevan-Zapadnyj		½	přinucen přistát	Boeing 747			Iran	
25.4.1987		Samsonov, V.		33		МиG-29				1	zničen	МиG-29		Vasilij Lobanov	33. IAP	Friendly Fire
15.8.1989		Kačura, I. A.	-			Ми-24		letišťe Damgarten, DDR		1	přinucen přistát	Grob G-115	D-EOGC			
15.8.1989		neznámý (OZS)	-			Ми-24		letišťe Damgarten, DDR		1	přinucen přistát	Grob G-115	D-EOGC			
15.8.1989		neznámý (PT)	-			Ми-24		letišťe Damgarten, DDR		1	přinucen přistát	Grob G-115	D-EOGC			
2.9.1990		neznámý			PVO	Su-15		letišťe Nachičevan		1	přinucen přistát	u/a - lms			Iran	
3.9.1990		Zdatčenko	1	431				poloostrov Kola, 14000m		1	zničen	spy balloon				
15.1.1991	10:41	Ivanov, A. G.	1	62	PVO	Su-15TM		oblast Sudak-Kirovskoje-Sovětskij, 18 500m		1	zničen	spy balloon				
2.6.1991		neznámý			PVO			Baltské moře		1	přinucen přistát	u/a - lms				28.
16.6.1991		neznámý			PVO			Baltské moře		1	přinucen přistát	u/a - lms				29.
2.7.1991		neznámý			PVO (%)					1	přinucen přistát	u/a - lms			Švédsko	28.
15.7.1991	21:00	neznámý			PVO (%)	Ми-24		letišťe Pulkovo		½	přinucen přistát	Mooney M-20J	D-EMOH			29.
15.7.1991	21:00	neznámý (OZS)			PVO (%)	Ми-24		letišťe Pulkovo		½	přinucen přistát	Mooney M-20J	D-EMOH			29.
15.7.1991	21:00	neznámý (PT)			PVO (%)	Ми-24		letišťe Pulkovo		½	přinucen přistát	Mooney M-20J	D-EMOH			29.
15.7.1991	21:00	neznámý			PVO (%)	Ми-24		letišťe Pulkovo		½	přinucen přistát	Mooney M-20J	D-EMOH			29.
15.7.1991	21:00	neznámý (OZS)			PVO (%)	Ми-24		letišťe Pulkovo		½	přinucen přistát	Mooney M-20J	D-EMOH			29.
15.7.1991	21:00	neznámý (PT)			PVO (%)	Ми-24		letišťe Pulkovo		½	přinucen přistát	Mooney M-20J	D-EMOH			29.

Poznámky:

1. Posádka B-33 identifikovala dvojici narušitelů, kteří napadli jejich letoun jako MiG-15. Přivolaná dvojice hotovostních letounů 2. slp Československého letectva – Jaroslav Střecha a Božík Stodůlka je identifikovala jako MiG-17. K incidentu se přihlásila JGV (jižní skupina vojsk sovětské armády v Maďarsku). Jednotkou VVS-SA, které zmiňovaná dvojice stíhaček patřila, byl zřejmě 5. GIAP "Berlínský" (gardový stíhací letecký pluk) tehdy umístěný právě na letišti Pápa. Do roku 1956 používal 5. GIAP pouze MiGy-15bis, ale v tomto období začal být přezbrojován u svých jednotlivých letek na MiGy-17F, MiGy-17PF a MiGy-19S. Vzhledem k tomu, že incident proběhl až na přelomu října a listopadu je dost možné, že útočícími letouny mohly být již MiGy-17F.
- 2.

Nevydařená „Čajka“

Jan Šafařík

Revi, č. 70, březen 2008

Konec 2. světové války v září 1945 přinesl světu dlouho očekávaný mír, současně však došlo k víceméně bipolárnímu rozdělení světa na sféru vlivu USA a SSSR. Znovu obnovená Československá republika se zanedlouho dostala po smutných únorových událostech roku 1948 do náručí „Velkého bratra“ z východu. Napříč celou Evropou byla spuštěna železná opona.

Československo se tak dostalo na hranici mezi oběma ideologiemi. Vzrůstající napětí mezi východem a západem se muselo zákonitě projevit i na této hranici, která se stala jakýmsi nárazníkovým pásmem. Mezi lety 1948 až 1989 se Československé letectvo utkalo v mnoha incidentech s narušiteli, přičemž si naši letci připsali na konto několik sestřelů různých strojů. Málo známou skutečností však je, že se v několika případech sami stali reálným terčem střelby jiného letounu. Všechny tyto události jsou o to pikantnější, že proti našemu stroji ve všech případech zasáhlo letadlo „spojence“ z Varšavské smlouvy a nikoli, jak by se dalo očekávat, „imperialistický“ protivník z druhé strany železné opony.

K jednomu takovému incidentu došlo v sobotu 26. září 1964, kdy československé letectvo ztratilo vůbec první z dlouhé řady „jedenadvacítek“.

Okolo 13.00¹⁾ se z žateckého letiště odlepila dvojice MiGů-21F-13, za jejichž řízením seděli dva zkušební letci 3. sboru PVOS. Let byl původně naplánován na dopolední hodiny, ale kvůli povětrnostním podmínkám byl odložen na odpoledne. Ten den bylo krásné podzimní počasí, ale velmi špatná dohlednost. Ve vedoucím letounu letěl náčelník stíhacího letectva 3. sPVOS pplk. Štefan Bolcha, který měl na čísle inspektora techniky pilotáže 3. sPVOS mjr. Václava Ohema. Jejich úkolem bylo provést tzv. „čajku“. Tímto termínem se mezi našimi letci označovaly lety, které směřovaly do vzdušného prostoru okolních států Varšavské smlouvy. V jednotném systému protivzdušné obrany států v rámci Varšavské smlouvy bylo zvykem, že se do členských států paktu vysílaly kontrolní letouny jako cíle, proti kterým startovaly tamní hotovostní síly PVOS. Jednalo se o poměrně rozšířenou praxi, a tak se naše letouny objevovaly v NDR²⁾, Polsku a Maďarsku. Jejich letectva pak na oplátku prováděla nepravidelně stejné akce k prověření naší PVOS.

Oba MiGy-21 zamířily nad NDR. Trasa letu vedla až k Baltickému moři a zpět. Vedoucí letounu pplk. Bolcha nastoupal do 13 000 m, zatímco mjr. Ohem, pilotující stroj v. č. 460 111, letěl přesně pod ním ve výšce 12 000 m.³⁾ Podle dohody měly oba letouny vypnuty palubní identifikační zařízení IFF SRO-2, tudíž je VS sovětské 1. IAD PVO v Merseburgu nejdříve zachytilo jako neidentifikovatelné cíle. Vzápětí byl zvednut z tohoto letiště hotovostní MiG-21. Pilot tohoto letounu v hodnosti kapitána samozřejmě odstartoval s ostrou výzbrojí sestávající pravděpodobně z infračervených protiletadlových raket K-13/R-3S.⁴⁾ Naši letci dodržovali rádiový klid a byli připraveni zapnout zařízení IFF, jakmile dojde k navádění hotovostních strojů VVS-SA. ty pak měly provést fotokulometem zteč na naše „jedenadvacítky“.

Další sled událostí však byl jiný, než si naši letci představovali. Sovětský stíhač byl naveden na zadní MiG-21F-13 č. 0111 pilotovaný mjr. Ohemem a odpálil jednu PLŘS, která explodovala u výtokové trysky našeho MiGu. Mjr. Ohem však zaznamenal pouze pokles otáček motoru, které vyhodnotil jako vysazení motoru, a proto porušil rádiový klid a ohlásil to vedoucímu. Na stručné hlášení: „Vysadil mi motor.“ dostal V. Ohem od pplk. Bolcha stručnou odpověď: „Tak ho znova nahod!“ Poté, co se mjr. Ohem dvakrát marně pokusil o znovuspuštění motoru R-11, rozhodl se pro katapultáž, neboť se od letounu oddělila zadní část a letoun se dostal do vývrtky. Ke katapultáži došlo v poloze na zádech ve výšce asi 11 000 m.⁵⁾ Poté, co ručně otevřel padák, přistál mjr. Ohem v pořádku v prostoru městečka Beelitz. Nejprve byl odvezen do zdejší nemocnice a poté do sovětské vojenské nemocnice v Postupimi na důkladnou prohlídku. Trosky MiGu-21F č. 0111 se zaryly do země poblíž malého města cca 15 km J od Postupimi.

Dejme nyní slovo samotnému V. Ohemovi, jak na událost po letech vzpomíná:

Den: 26. 9. 1964, sobota, start kolem 13.00, letoun MiG-21F, trupové číslo 0111.

Původně jsme měli odstartovat v dopoledních hodinách. Ten den bylo jasno, ale velmi špatná

dohlednost, pod 2 km.

Úkolem bylo letět ve dvojici, radiová komunikace zakázána, vypnuté SRO – palubní identifikační zařízení. Trať vedla přes NDR nad Baltské moře a zpět. Byla to prověrka protivzdušné obrany NDR. V té době jsem měl hodnost Majora a funkci ITP (Inspektor techniky pilotáže) 3. sPVOS (sbor Protivzdušné obrany státu).

Let byl proveden ve dvojici, vedoucím byl plukovník Štefan Bolcha (později se stal generálem), letěl na stejném typu letounu ve výšce 13 000 m, já ve výšce 12 000 m přesně pod ním.

Někde v prostoru Berlína jsem vlevo vpředu asi 20 – 30 km viděl stíhače jak píše. Říkal jsem si, uděláš si chlapče film a registrační pásku rakety a budeš mít vystaráno. Dále jsem se věnoval navigaci a držení skupiny. Za nějakou chvíli se ozvala obrovská rána, letoun se silně zatřásl a kolem mě létaly nějaké úlomky. Zjistil jsem, že mám vysazený motor, zkusil jsem ho nahodit, ale bez výsledku. V zápětí začal letoun rychle rotovat, protože se oddělila zadní část. Katapultoval jsem se, a to v poloze na zádech. Ručně jsem otevřel padák (asi v 11 000 m) a v letní výstroji, v teplotě přes -50°C jsem padal, zranění nebudu popisovat.

To vše se odehrálo během několika sekund.

Dopadl jsem v prostoru městečka Belstadt.⁶⁾ Němci zřejmě mysleli, že jsem „Amík“, jelikož v německé nemocnici jsem byl pod ozbrojenou stráží. Ještě téhož dne jsem byl převezen do sovětské vojenské nemocnice.

Z NDR dostala československá strana pouze stručnou telefonickou zprávu, že havaroval náš letoun, o pilotovi se však nezmiňovala. Z velitelství 7. armády PVOS byla okamžitě odeslána do „východního“ Německa komise vedená velitelem armády gen. Zdeňkem Kamenickým, jejímž členem byl i velitel 3. sPVOS plk. Emil Hájek. Jakmile komise dorazila na místo dopadu a uviděla zbytky letounu se značně poničeným ocasem, bylo jim hned jasné, že k takovému poškození nemohlo dojít při nárazu do země. Proto se gen. Kamenický obrátil na přítomné sovětské důstojníky s otázkou, zda jim náhodou nechybí nějaká raketa. Teprve po příjezdu na velitelské stanoviště 1. IAD v Merseburgu informovalo oficiálně velení VVS-SA v NDR, že došlo k nedopatření a náš letoun byl hotovostním strojem sestřelen.

O pravých důvodech sestřelení našeho letounu existují dvě hypotézy. Buď dotyčný pilot věděl, že se jedná o cvičný cíl, ale omylem odpálil ostrou raketu vzduch-vzduch, která zasáhla stroj mjr. Ohema. Nebo dostal sovětský pilot rozkaz k odpálení ostré rakety z velitelského stanoviště. K této možnosti se přiklání i sám Václav Ohem: *Byla doba „vlažné války“ a bylo to v zóně, kdy byly různé odchylky od Amíků a Sověti zřejmě nevěděli, o co se jedná, tak kapitán dostal povel.* Je třeba si uvědomit, že v operačním prostoru 1. IAD v okolí Berlína a Postupimi nebyla zrovna nouze o narušení letouny NATO ze základen v „západním“ Německu. Je proto možné, že sovětské velení v daném okamžiku považovalo naše dva MiGy za narušitele, i když bylo o probíhající „čajce“ informováno.

Major Ohem se nakonec se svým přemožitelem setkal na letišti Sperenberg, které bylo tranzitním letištěm sovětských sil v NDR. Ukázalo se, že mladičký kapitán je v Německu jen krátce a byl sem převelen z Dálného východu. Po tomto incidentu byl „odklizen“ a zastával post instruktora u civilního trenážeru Il-62 v Leningradu.⁷⁾

Ten chlapec letěl na nějaké modifikaci MiG-21. Setkal jsem se s ním na letišti Sperenberg. Byl to kapitán

Plk. v. v. Václav Ohem

Václav Ohem se narodil ve čtvrtek 21. července 1924 v Lounech. Letecké učiliště ukončil v roce 1952. Nejdříve prošel elementárním výcvikem v Pilotní škole II v Piešťanech, následovalo přeškolení na proudová letadla v Proudovém výcvikovém středisku letectva v Přerově.⁸⁾ Zpočátku nastoupil k 17. slp v Žatci, poté se přestěhoval do Plzně-Líní, kde postupně prošel různými funkcemi na úrovni letky u 16. slp a 5. slp. Stal se inspektorem TP u 3. sboru PVOS v Žatci, poté inspektorem vzdušné střelby a zástupcem velitele 1. slp „Zvolenského“ v Českých Budějovicích. Svou kariéru ukončil jako náčelník Krajského aeroklubu tamtéž a do výslužby odešel 30. dubna 1987.

Během své dlouhé kariéry létal na letounech mnoha typů. Ve výcviku to byly Aero C-2 (Arado Ar 96 B) a MiG-15UTI, u bojových pluků pak létal na MiG-15, MiG-17, MiG-19 a MiG-21 všech modifikací, posledním byl MiG-21MF. Celkově nalétal okolo 5 000 hodin, z toho více než 1 000 na „deltách“.

Přežil celkem čtyři letecké nehody. Nejdříve to byla havárie kluzáku Z-25 Šohaj. Další ho postihla ve čtvrtek 6. května 1954 během generálky přehlídkového letu, kdy začal ihned po odlepení od země jeho letoun MiG-15 hořet. Důvodem bylo utržení příruby plnícího hrdla nádrže. Pilot přerušil vzlet a na konci dráhy stihl vyskočit z planoucího letounu, přičemž utrpěl popáleniny prvního až třetího stupně. Další letecké neštěstí ho postihlo 10. června 1956, kdy se během nočního letu srazil s kolegou Josefem Ondrovičem. No a nakonec to byl popisovaný let v sobotu 26. září 1964 nad východním Německem v kabině MiGu-21F-13 v. č. 460 111.

neruské národnosti, zřejmě asiát, ale velmi sympatický kluk. Říkal, že je v Německu krátkou dobu, že předtím sloužil na Kurilách, potom pracoval na trenážeru v Leningradu. Občas mě nechával pozdravovat. Víc o něm nevím.

Nakonec ještě krátce k sestřelenému letounu MiG-21F-13, v. č. 460 111. Jednalo se s největší pravděpodobností o nejkratší dobu sloužící letoun našeho letectva. Zařazen byl 9. září 1964, kdy si ho osobně na letišti Aera Vodochody převzal mjr. Václav Ohem a přelétl s ním na letiště v Žatci. O sedmáct dní později však letoun ukončil svou krátkou kariéru jižně od Postupimi ve Východním Německu.

Autor by rád poděkoval panu Václavu Ohemovi za pomoc při přípravě článku a poskytnuté materiály a své ženě Evě za trpělivost a korektury textu.

Poznámky:

- 1) Většina pramenů uvádí, že letouny vzlétly až kolem 14.00. Podle V. Ohema však vzlétly již o hodinu dříve.
- 2) NDR – Německá demokratická republika – část Německa přidělená po 2. sv. válce do správy SSSR a později prohlášena za samostatný „svobodný“ stát.
- 3) Některé prameny uvádějí, že V. Ohem následoval velitelský stroj v odstupem 2–3 km ve výšce 12 000 m, respektive 4500 m.
- 4) Jednalo se o kopii americké střely vzduch-vzduch AIM-9B Sidewinder. Dne 24. října 1958 zasáhla tato střela, vypuštěná z taiwanského F-86 Sabre, čínský stroj MiG-17. Střela ale neexplodovala, pouze se do MiGu „zapíchla“. Po přistání byla okamžitě odeslána do SSSR, kde Torpovova kancelář (OKB-134) z Tušina dostala úkol ji okopírovat.
- 5) Většina dosud publikovaných pramenů uvádí výšku 4 500 m.
- 6) Správně má být Beelitz. Miroslav Irra, ve svém článku „*Jedenadvacítka*“ uvádí, že k celému incidentu došlo v okolí městečka Luckenwalde, což je zhruba dalších dvaadvacet kilometrů jihovýchodně od Beelitzu.
- 7) Nynější Petrohrad.
- 8) Proudové výcvikové středisko letectva (PVSL) vzniklo 1. 6. 1951 reorganizací a přejmenováním 5. sl. v Mladé. Počátkem r. 1952 přemístilo do Přerova, kde bylo 1. 1. 1953 přejmenováno na 7. letecký školní pluk Přerov VÚ 8010. Ke zrušení došlo 1. 10. 1954.

Vysvětlivky:

IAD	istrebiteljaja aviacionnaja divizija – stíhací letecká divize
IFF	Identification Friend or Foe – rozpoznání přítel/nepřítel
inspektor TP	inspektor techniky pilotáže
PLRS	protiletadlová řízená střela
PVOS	protivzdušná obrana státu
PVSL	Proudové výcvikové středisko letectva
sl	stíhací letka
slp	stíhací letecký pluk
VS	velitelské stanoviště
VVS-SA	vojenno vozdušnyje sily Sovětskoj Armii, vojenské letectvo Sovětské armády

Literatura:

1. Osobní korespondence s Václavem Ohmem.
2. Irra, Miroslav: „*Jedenadvacítka*“, dokončení, in Letectví + kosmonautika, č. 8, 2003.
3. Minařík, Pavel: *Letecké učiliště 1920 až 1973*, dokončení, in HPM, č. 7, 2002.
4. Schneider, Dušan: *Osudy letců 1*, Nakladatelství Doplněk, Brno 1997.
5. Schneider, Dušan: *Osudy letců 2*, Nakladatelství Doplněk, Brno 1998.
6. Špalek Radim: „*Čajky*“ a sestřely mezi spojenci,
http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_10807.html
7. Špalek Radim: *MiG-21 / Ve znamení Dělty / 1. část*,
http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_10769.html
8. Špalek Radim: *MiG-21 / Ve znamení Dělty / 2. část*,
http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_10856.html
9. *Vojenské útvary letectva a PVOS*, <http://forum.valka.cz/index.php/f/501621>
10. Vystavěl Stanislav: *Říkali mu Korea, o lidech a letadlech z letiště Žatec v období 1949 až 1994*, Svět křídél, Cheb 2005.
11. *Wikipedie, Otevřená encyklopedie*, <http://cs.wikipedia.org/>

3. Je možné, že v obou případech se jednalo o stejný incident, alespoň co se popisu z různých zdrojů týká. V článku На южных рубежах «холодной войны» se uvádí, že v den oficiální návštěvy sovětských představitelů v Iránu (20. listopadu 1963), v čele s L. I. Brežněvem, se do sovětského vzdušného prostoru zatoulal iránský letoun L-26B (vojenská verze letounu Aero Commander 560). Proti narušiteli nejdříve vzlétla dvojice MiGů-19 z 152. IAP PVO, ale cíl se jim nepodařilo v mlze najít. Poté vzlétla další dvojice MiGů-19, tentokrát z 156. IAP PVO. Dvojici vedl kapitán V. P. Pavlovskij, kterému se podařilo letoun najít. Jelikož L-26B nereagoval na jeho výzvy k následování, byl Pavlovskim sestřelen (Сейдов, Игорь: *На южных рубежах «холодной войны»*, *Очерки истории 17-й дивизии ПВО*, *Авиация и Время*, №3, 2000). V článku *Горячее небо «холодной войны»* se uvádí, že v "létě", v době oficiální návštěvy sovětských představitelů v Iránu, se do sovětského vzdušného prostoru zatoulal iránský Aero Commander 560. Proti němu byly navedeny dva letouny MiG-17P z 156. IAP. V kabinách seděli kapitán Stěpanov a starší-lejtnant Sudarikov. Stěpanovovi se podařilo narušitele zasáhnout a iránský letoun spadl 30 km od města Mominabad (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо «холодной войны»*, *Мир Авиации*, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996.).
4. Některé prameny uvádějí, že Vasilij A. Poljakov letěl na letounu Mikojan-Gurjevič MiG-15 bis. Сергей Дроздов ve svém článku *Была такая авиация* uvádí další incident 1. června 1960, kdy měl sovětský MiG-19 sestřelit nad Archangelskem jeden letoun RB-47. S největší pravděpodobností se ale asi jedná o stejný incident. Americké zdroje žádnou ztrátu 1. června neuvádějí (Дроздов, Сергей: *Была такая авиация, Эхо былой авиационной мощи*, in *Авиация и Космонавтика*, № 2, 2017.).
5. Některé prameny uvádějí, že se jednalo o letoun Boeing 707 (Magnus, Alan: *Air Aces Home Page, Cold War Era*, <http://users.accesscomm.ca/magnusfamily/airaces1.htm>). Současně některé prameny uvádějí datum 1. července 1968 (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо «холодной войны»*, *Мир Авиации*, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996.).
6. Některé prameny uvádějí, že se jednalo o letoun Lockheed T-33 (Polák, Tomáš: *Žhavé výstřely studené války 2., Asie*, 2. část, in *Aero Plastic Kits Revue*, No. 31, 1994; Rybak, E. F. – Gruszczyński, Jerzy: *Loty rozpoznawcze Zimnej wojny – Europa*, in *Lotnictwo Wojskowe*, No. 1, 2002) respektive McDonnell Douglas F-4C Phantom II (Список инцидентов с участием иностранной авиации над СССР (1946—1991), Википедия—свободная энциклопедия, [http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_инцидентов_с_участием_иностранной_авиации_над_СССР_\(1946—1991\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_инцидентов_с_участием_иностранной_авиации_над_СССР_(1946—1991))). Сергей Дроздов v článku *Была такая авиация*, uvádí, že k incidentu došlo 23. listopadu 1973 (Дроздов, Сергей: c.d.).
7. Některé prameny uvádějí datum 23. dubna 1978 (Polák, Tomáš: *Žhavé výstřely studené války I., Evropa*, in *Aero Plastic Kits Revue*, No. 26, 1994 [*]). Současně některé prameny uvádějí, že pilot zasahujícího Suchoje Su-15TM se jmenoval A. I. Basov.
8. Některé prameny uvádějí datum 17. července 1981 (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо «холодной войны»*, *Мир Авиации*, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996.).
9. Proti oběma iránským letounům zasahovaly jak hotovostní stíhačky PVO, tak i vrtulníky PVO (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо «холодной войны»*, *Мир Авиации*, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996.).
10. Jedinou jednotkou vyzbrojenou letouny MiG-23 byla v dané oblasti 301. IAP PVO. Tato jednotka však tento incident nepotvrzuje (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо «холодной войны»*, *Мир Авиации*, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996.).
11. S největší pravděpodobností se jedná o jeden a tentýž incident. Dne 29. srpna 1945 byl v oblasti Kanko, kde působila 14. IAP TOF, ve výšce 400-600m objeven letoun B-29 náležející USAF. Na jeho přepad vzlétla dvojice Jaků-9 vedená lejténantom Feofanem, jeho číslem byl lejténant Zizevskij. Během 10 minut vzlétla druhá dvojice (lejténanty Bělik a Mdivani). Zizevskij z vlastní iniciativy zahájil palbu na B-29 a poškodil ho. Zasažený letoun musel s hořícím motorem nouzově přistát na letišti Kanko (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо «холодной войны»*, *Мир Авиации*, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996.).
12. Některé prameny uvádějí, že letoun sestřelil samostatně Ivan Ivanovič Tezajev (Rybak, E. F. – Gruszczyński, Jerzy: *Loty rozpoznawcze Zimnej wojny – Europa*, in *Lotnictwo Wojskowe*, No. 1, 2002).
13. Nikolaj Jakubovič ve své knize *Istrebitel' MiG-15, groza «letajuščich krepostej»* uvádí, že letoun C-47 přinutily k přistání piloti maďarského vojenského letectva *Magyar Néphadsereg légierije* (Якубович, Николай: *Истребитель МиГ-15. Гроза «Летающих крепостей»*, Яуза, Эксмо, 2009.). Některé prameny uvádějí datum 18. listopadu 1951 (*Reconnaissance Aircraft attacked, damaged or shot down, The Spyflight Website*, <http://www.spyflight.co.uk/shootdown.htm>).
14. Některé prameny uvádějí, že G. I. Osinskij letěl na letounu MiG-17. Současně některé prameny uvádějí, že k danému incidentu došlo až o měsíc později 13. července 1952 (Анохин, Владимир Александрович – Быков, Михаил Юрьевич: *Все истребительные авиаполки Сталина. Первая полная энциклопедия*, Серия: Элитная энциклопедия ВВС. Такогой книги еще не было!, Издательство: Яуза-Пресс, 2014). Nikolaj Jakubovič uvádí, že 13. června 1952 byla sestřelena Catalina a o pár dní později letoun Douglas C-47. Dále píše, že není zcela jasné, zda tyto letouny sestřelily MiGy-15 nebo MiGy-17 (Якубович, Николай: c.d.).

15. V období 1956 až 1977 bylo podle sovětských pramenů vypuštěno nad Sovětský svaz celkem 4112 balónů (АДА - автоматические дрейфующие аэростаты). Sovětským letcům se přitom podařilo zničit celkem 793 balónů (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, Мир Авиации, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996; Котлововский, Александр В.: *МиГ-21 в локальных конфликтах*, Серия: Архив 500+, АрхивПрессм 1997; Rybak, E. F. - Gruszczyński, Jerzy: *Loty rozpoznawcze Zimnej wojny - Europa*, in Lotnictwo Wojskowe, No. 1, 2002).
16. Nikolaj Jakubovič ve své knize *Istřebitel MiG-15*, groza «летающих крепостей» uvádí, že přemožiteli amerického letounu RB-47 byla dvojice pilotů Korotkov – Sažin (Якубович, Николай: c.d.). Martin Smíšek ve svém článku *Stratojety nad Sovětským svazem* uvádí, že americký letou sestřelila dvojice pilotů Rubcov – Venediktov (Smíšek, Martin: *Stratojety nad Sovětským svazem*, 3. díl, in Plastic Planet, No. 2, 2013).
Některé prameny uvádějí datum 17. dubna 1955 (*Список инцидентов с участием иностранной авиации над СССР (1946—1991)*), Википедия—свободная энциклопедия, [http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_инцидентов_с_участием_иностранной_авиации_над_СССР_\(1946—1991\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_инцидентов_с_участием_иностранной_авиации_над_СССР_(1946—1991)); *Reconnaissance Aircraft attacked, damaged or shot down*, *The Spyflight Website*, <http://www.spyflight.co.uk/shootdown.htm>).
17. Александр В. Котлововский a Игорь Сейдов v článku *Горячее небо "холодной войны"*, stejně tak Сергей Дроздов v článku *Была такая авиация*, uvádějí celkem dva incidenty s letouny P2V dne 22. května 1955 a 23. června 1955, ale s největší pravděpodobností se jedná o jeden a tentýž incident! Navíc Сергей Дроздов uvádí stejný incident ještě 22. června 1955 (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, Мир Авиации, №2(10) 1995, №1(11) 1996, №2(12) 1996; Дроздов, Сергей: c.d.). Podle některých pramenů se jeden z pilotů MiGů-15 katapultoval nedaleko pobřeží Čukotky z důvodu nedostatku paliva (*Победа и поражения, Хронология ежедневных известных боевых побед Российской империи, СССР и Российской Федерации*, <http://www.aviaboi.ru/>).
18. Letoun P2V byl poškozen střelbou sovětského stíhače, přistál na vodu, ale potopil se. Byl zabít jeden člen posádky, ostatní byli zachráněni (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, Мир Авиации, №2 (10) 1995, №1 (11) 1996, №2 (12) 1996).
19. Aleksandr Kotlovovskij uvádí, že Zinovjev sestřelil nad Německem letoun RB-60, přičemž měl letět naletounu Mikojan-Gurjevič MiG-19 (Котлововский, Александр В.: *Оправдавший предназначение*, Авиация и Время, № 5, 2007).
20. Do roku 1955 se na území Čínské lidové republiky nacházela Sovětská vojska, především v oblasti Port Arturu. Včetně stíhacího letectva. Podle hrdiny Sovětského svazu K. V. Suchova letci jednoho z pluků sestřelili nad svým letištem letoun F-84E, který poté dopadl na vzletovou dráhu (Якубович, Николай: c.d.).
21. Některé prameny uvádějí, že se k celé události došlo už v roce 1950 (Якубович, Николай - Перов, Владимир: *Истребители Ла-9 и Ла-11*, Армада. №11, Приложение к журналу М-Хобби, Издательство Экспресс НВ, 1999) respektive 1952 (Анохин, Владимир Александрович – Быков, Михаил Юрьевич: c.d.).
22. Američané hlásili, že byli napadeni dvěma čínskými stroji. Dva členové posádky zahynuli, dva byli zraněni. Poškozený letoun doletěl do Penendo v Jižní Koreji, kde nouzově přistál (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *На дальнем форпосту*, Авиация и Время, № 1, 2010).
23. Některé prameny uvádějí datum 28. ledna 1964 (Polák, Tomáš: c.d. [*]); Дроздов, Сергей: c.d.). Николай Якубович uvádí datum 29. ledna 1964, přičemž letoun T-39 měl náležet německému letectvu. (Якубович, Николай: *Первые сверхзвуковые истребители МиГ-17 и МиГ-19*, Война и мы. Авиаколлекция, Издательства: Яуза, Эксмо, 2014 г. [*]). Některé prameny pak uvádějí, že zasahujícím letounem byl MiG-17F.
24. Některé prameny uvádějí, že k incidentu došlo „na podzim“, případně v červnu 1946 (Дроздов, Сергей: c.d.).
25. Jednalo se o úlet řeckého pilota M. Maniakise, který požádal v Sovětském svazu o „politický azyl“ (Lednicer, David: *Intrusions, Overflights, Shootdowns and Defections During the Cold War and Thereafter*, <http://myplace.frontier.com/~anneled/ColdWar.html>).
26. Některé prameny uvádějí datum 21. září 1970 (Дроздов, Сергей: c.d.).
27. Omylem považovaný za letoun Martin B-57 Canberra. Některé prameny uvádějí, že Tu-14 náležel 46. МТАР (Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: c.d.).
28. Možná se jednalo o stejný incident.
29. Možná se jednalo o stejný incident.
30. Николай Якубович ve své knize *Первые сверхзвуковые истребители МиГ-17 и МиГ-19* uvádí, že americký letoun RB-66C sestřelil raketou S-5 pilot 35. IAP V. G. Ivannikov letící na letounu MiG-19S společně s B. Sizovem, kterému však nefungovala výzbroj (Якубович, Николай: c.d. [*]). Některé prameny uvádějí, že sovětský zasahující pilot letěl na letounu MiG-21F-13.
31. Některé prameny uvádějí, že zasahujícím vrtulníkem byl Mi-24 patřící východoněmeckému letectvu (*Инциденты "Холодной войны"*, Авиация в локальных конфликтах, <http://www.skywar.ru/389.html>).

32. Některé prameny uvádějí, že k incidentu došlo 20. května 1960, přičemž jedním ze zasahujících pilotů měl být L. G. Škarupa (Л. Г. Шкарупа), někdy uváděný také jako Škaruba (Л. Шкаруба) (Инциденты "Холодной войны" - Европа (ОВД и НАТО), Авиация в локальных конфликтах, <http://www.skywar.ru/coldwareuro.html>).
33. V období od 11. srpna do 14. září 1975 proniklo do vzdušného prostoru Sovětského svazu celkem 11 balónů. Pohybovaly se ve výškách 11 – 14 km rychlostí do 200 km/h. Proti každému narušiteli startovalo od jednoho do jedenácti stíhačů MiG-21, Jak-28P, Tu-128, MiG-19 a Su-15TM. V důsledku útoku stíhačů bylo osm špiónážních balónů sestřeleno, u dvou zničen podvěs a pouze jeden unikl za hranici. Celkově pak mělo být v roce 1975 nad územím Sovětského svazu zaregistrováno 16 balónů, z nichž se stíhacím pilotům PVO podařilo 13 sestřelit. Jak bylo uvedeno 19. června 1995 v časopise «Красная Звезда», v průměru bylo na sestřel jednoho balónu použito 1,4 rakety, 26 neřízených střel a 112 kulometných / kanónových granátů.
- Celkově pak v období od roku 1956 do roku 1977 bylo systémem sovětské protivzdušné obrany zaregistrováno 4112 špiónážních balónů, přičemž 793 z nich se podařilo sestřelit!
34. Podle amerických oficiálních zdrojů byl příčinou ztráty Boeingu B-50B-45-BO Superfortress, 47-133, c/n 15817, tajfun Emma. Některé ruské prameny ale uvádějí, že se letou stal obětí střelby sovětských vojenských letounů.
- Сергей Дроздов ve své práci *Была такая авиация, Это был авиационной мощи* uvádí, že 10. září 1956 sestřelil sovětský MiG-15 nad Japonským mořem americký letoun RB-50. Je možné, že se jedná o stejný incident (Дроздов, Сергей: *Была такая авиация, Это был авиационной мощи*, in *Авиация и Космонавтика*, № 2, 2017).
35. Tento incident uvádí Сергей Дроздов ve své práci *Была такая авиация, Это был авиационной мощи*. Je možné, že se jedná o stejný incident jako sestřel amerického T-39A-1-NO dne 24. ledna 1994 (Дроздов, Сергей: *Была такая авиация, Это был авиационной мощи*, in *Авиация и Космонавтика*, № 2, 2017).
36. Tento incident uvádí Сергей Дроздов ve své práci *Была такая авиация, Это был авиационной мощи*. Je možné, že se jedná o stejný incident jako sestřel amerického ERB-47H dne 1. července 1960 (Дроздов, Сергей: *Была такая авиация, Это был авиационной мощи*, in *Авиация и Космонавтика*, № 2, 2017).

Zkratky:

- (+) S největší pravděpodobností se jednalo o letoun MiG-15bis ze stavu okupačních vojsk v Rakousku (Polák, Tomáš: Žhavé výstřely studené války I., Evropa, in Aero Plastic Kits Revue, No. 26, 1994).
- (*) 17. IAD PVO, 30. OK PVO, 12. OA PVO
- (#) 17. IAD PVO, 24. OK PVO, Turkmenský vojenský okruh
- (%) Pobaltský vojenský okruh
- (++) 7. IAD TOF
- (**) Leningradská armáda PVO

ABW	Air Base Wing
Aeroflot	Aeroflot / ОАО «Аэрофлот — Российские авиалинии» – je největší ruská letecká společnost s hlavní leteckou základnou na moskevském letišti Šeremetěvo.
bilp	bítevní letecký pluk
CGS	Central Gunnery School
CSS	Central Support Squadron
ČSLA	Československá lidová armáda
e	эскадрилья – eskadrila
e/a	enemy aircraft - nepřátelský letoun
EAF	Egyptian Air Force / القوات الجوية المصرية / Al-Qūwāt al-Gawwīyā al-Miṣrīyā
Flygvapnet	Švédské letectvo / Svenska Flygvapnet
FLT	forced to land
<i>friendly fire</i>	
G	гвардейский – gardový
GAF	Greek Air Force / Hellenic Air Force / Πολεμική Αεροπορία / Polemiki Aeroporía
GKNII VVS	Государственный Краснознаменный Научно исследовательский институт военно воздушных сил
IAD	istrebitel'naja aviacionnaja divizia / истребительная авиационная дивизия – stíhací letecká divize
IAP	istrebitel'nyj aviacionnyj polk / истребительный авиационный полк – stíhací letecký pluk
IIAF	Imperial Iranian Air Force
IRIAF	Islamic Republic of Iran Air Force / نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
KBF	Krasnoznamennyj Baltijskij Flot / BBC Краснознаменного Балтийского флота – letectvo Baltského loďstva
letka	Letka je označení pro základní bojovou, administrativní a technickou jednotku vojenského letectva
MNL	Letectvo Maďarské lidové republiky / Magyar Néphadsereg légierije
NAV	navigátor / штурман
OA	otdel'naja armija / отдельная армия – samostatná armáda
OGVP	otdel'nyj gvardějskij vertoletnyj polk / отдельный гвардейский вертолетный полк – samostatný gardový vrtulníkový pluk
OK	otdel'nyj korpus / отдельный корпус – samostatný sbor
OVP	otdel'nyj vertoletnyj polk / отдельный вертолетный полк – samostatný vrtulníkový pluk
OZS	operátor zbraňových systémů / druhý pilot
PLAAF	People's Liberation Army Air Force / 中国人民解放军空军 / Zhongguo Renmin Jiefangjun Kongjun
PT	palubní technik / борттехник
PVO	Protivozdušnaja oborona / Противовоздушная оборона – protivzdušná obrana
RBAF	Royal Belgian Air Force
RO	radio-operátor / летчик-оператор
RS	Reconnaissance Squadron
SF	Severnij Flot / BBC Северного флота – letectvo Severomořského loďstva
slp	stíhací letecký pluk
sPVOS	Sbor Protivzdušné obrany státu
SRS	Strategic Reconnaissance Squadron

SRW Strategic Reconnaissance Wing
 SRWS Strategic Reconnaissance Weather Squadron
 š šturman
 TOF Tikoockeanskij flot / BBC Тихоокеанского флота – letectvo Tichomořského loďstva
 USAF United States Air Force
 USN
 VA vzdušná armáda / Воздушная армия - letecká armáda
 VP U.S. Navy Patrol Squadron
 ZRB Zenitno-raketná batereja / Зенитно-ракетная батарея
 ZRK Zenitno-raketnyj kompleks / Зенитно-ракетный комплекс

AC 560 Aero Commander 560
 An-2 Antonov An-2
 An-26 Antonov An-26
 Avia B-33 Licenčně v československu vyráběný sovětský bitevní letoun Iljušin Il-10 „Beast“
 B-25 North American B-25 Mitchell
 B-29 Boeing B-29 Superfortress
 Boeing 707 Boeing 707
 Boeing 747 Boeing 747
 C-47 Douglas C-47 Skytrain/Dakota / Douglas DC-3
 C-54 Douglas C-54 Skymaster / Douglas DC-3
 C-118 C-118 Liftmaster / Douglas DC-6
 C-130 Lockheed C-130 Hercules
 Canberra English Electric Canberra / Martin B-57 Canberra
 Caravelle Sud Aviation SE 210 Caravelle
 CH-47C Boeing CH-47 Chinook
 CL-44 Canadair CL-44
 DC-3 Douglas DC-3
 DC-4 Douglas DC-4
 DC-8 Douglas DC-8
 ERB-47H Boeing B-47 Stratojet, photo reconnaissance
 F-51 North American Aviation P-51 Mustang
 F-84 Republic F-84 Thunderjet
 Il-14 Iljušin Il-14
 J-7 Chengdu Jian-7 Airguard, čínská verze letounu Mikojan-Gurjevič MiG-21
 Jak-9 Jakovlev Jak-9
 Jak-28 Jakovlev Jak-28 „Firebar“
 K-8R Kaliningrad K-8 (R-8); NATO reporting name AA-3 'Anab' / K-8P
 La-11 Lavočkin La-9
 L-20 de Havilland Canada DHC-2 Beaver
 L-26B armádní verze letounu Aero Commander 560A
 L-29 Aero L-29 Delfín
 Lincoln Mk.2 Avro Lincoln Mk.2
 Ims легкомоторный самолет
 Mi-2 Mil Mi-2 „Hoplite“
 Mi-8 Mil Mi-8 „Hip“
 Mi-24 Mil Mi-24 „Hind“
 MiG-15 Mikojan-Gurjevič MiG-15 „Fagot“
 MiG-17 Mikojan-Gurjevič MiG-17 „Fresco“
 MiG-19 Mikojan-Gurjevič MiG-19 „Farmer“
 MiG-21 Mikojan-Gurjevič MiG-21 „Fishbed“
 MiG-23 Mikojan-Gurjevič MiG-23 „Flogger“
 MiG-29 Mikojan-Gurjevič MiG-29 „Fulcrum“
 P-39 Bell P-39 Airacobra
 P2V-3W Lockheed P-2 Neptune
 PB4Y Consolidated PB4Y-2 Privateer

PBY Consolidated PBY Catalina
 R-3 K-13 [R-3, R-13]; NATO reporting name AA-2 'Atoll'
 R-60 Molniya (nyní Vympel) R-60; NATO reporting name: AA-8 'Aphid'
 R-98MP Kaliningrad K-8 (R-8); NATO reporting name AA-3 'Anab'
 R-98T Kaliningrad K-8 (R-8); NATO reporting name AA-3 'Anab'
 RB-29 Boeing B-29 Superfortress, photo reconnaissance
 RB-47 Boeing B-47 Stratojet, photo reconnaissance
 RB-50 Boeing B-50 Superfortress, photo reconnaissance
 RB-57 Martin/General Dynamics RB-57F Canberra
 RB-66 Douglas B-66 Destroyer, photo reconnaissance
 RF-4E McDonnell Douglas F-4 Phantom II, photo reconnaissance
 RF-84F Republic F-84 Thunderjet, photo reconnaissance
 RS-2US Kaliningrad K-5; NATO reporting name AA-1 'Alkali'
 S-75 C-75 «Двина / NATO — SA-2 Guideline
 spy balloon АДА - автоматические дрейфующие аэростаты - balón
 Su-9 Suchoj Su-9 „Fishpot“
 Su-11 Suchoj Su-11 „Fishpot-C“
 SU-15 Suchoj Su-15 „Flagon“
 SU-27 Suchoj Su-27 „Flanker“
 T-39 North American T-39 Sabreliner
 Tu-2 Tupolev Tu-2
 Tu-14 Tupolev Tu-14
 Tu-104 Tupolev Tu-104
 Tu-128 Tupolev Tu-128 „Fiddler“
 U-2 Lockheed U-2 „Dragon Lady“
 U-8 L-23 (později U-8) Seminole, jednalo se o USAF značení letounů Beechcraft Twin Bonanza (Beechcraft's Model 50) a Queen Air (Beechcraft Model 65/70/80/88)
 u/a unidentifiable aircraft

vlajka sovětského vojenského letectva
 Военно-воздушные силы Советского Союза

výsostné značení sovětského vojenského letectva

Stěpan Antonovič Bachajev

Nikolaj Andrejevič Semernikov

Vasilij Amvrosijevič Poljakov

Vojenští piloti 3. stupně, starší lejtěnanty V. Ivanov a N. Kučerajev, 117. IAP, letiště Leninakan.

Vojenští piloti 3. stupně, starší lejtěnanty N. Gavrilov a V. Lopatkov, 168. IAP, letiště Jerevan.

Zleva doprava: návodčí 35. IAP kapitán V. Gurinov, pilot kapitán V. G. Ivannikov, pilot 33. IAP kapitán F. M. Zinovjev a návodčí 33. IAP.

Vlevo pilot 308. IAP I. K. Moroz

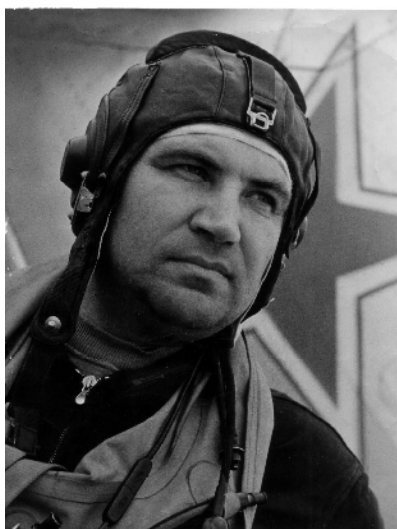
Stíhací pilot třetí třídy st. lt. N. P. Kučerjajev,
117. IAP

Kapitán V. I. Škinder z 152. IAP (17. IAD)

V. I. Bodorin

Vasilij Jegorovič Lupič

Genadij Nikolajevič Jelisejev

Valentin Aleksandrovič Kuljapin

Genadij Nikolajevič Osipovič

Zdatčenko

Licenčně stavěné letouny Iljušin Il-10 byly v našem letectvu oficiálně označovány jako B-33.

Letouny Mikojan-Gurjevič MiG-17 sovětského vojenského letectva.

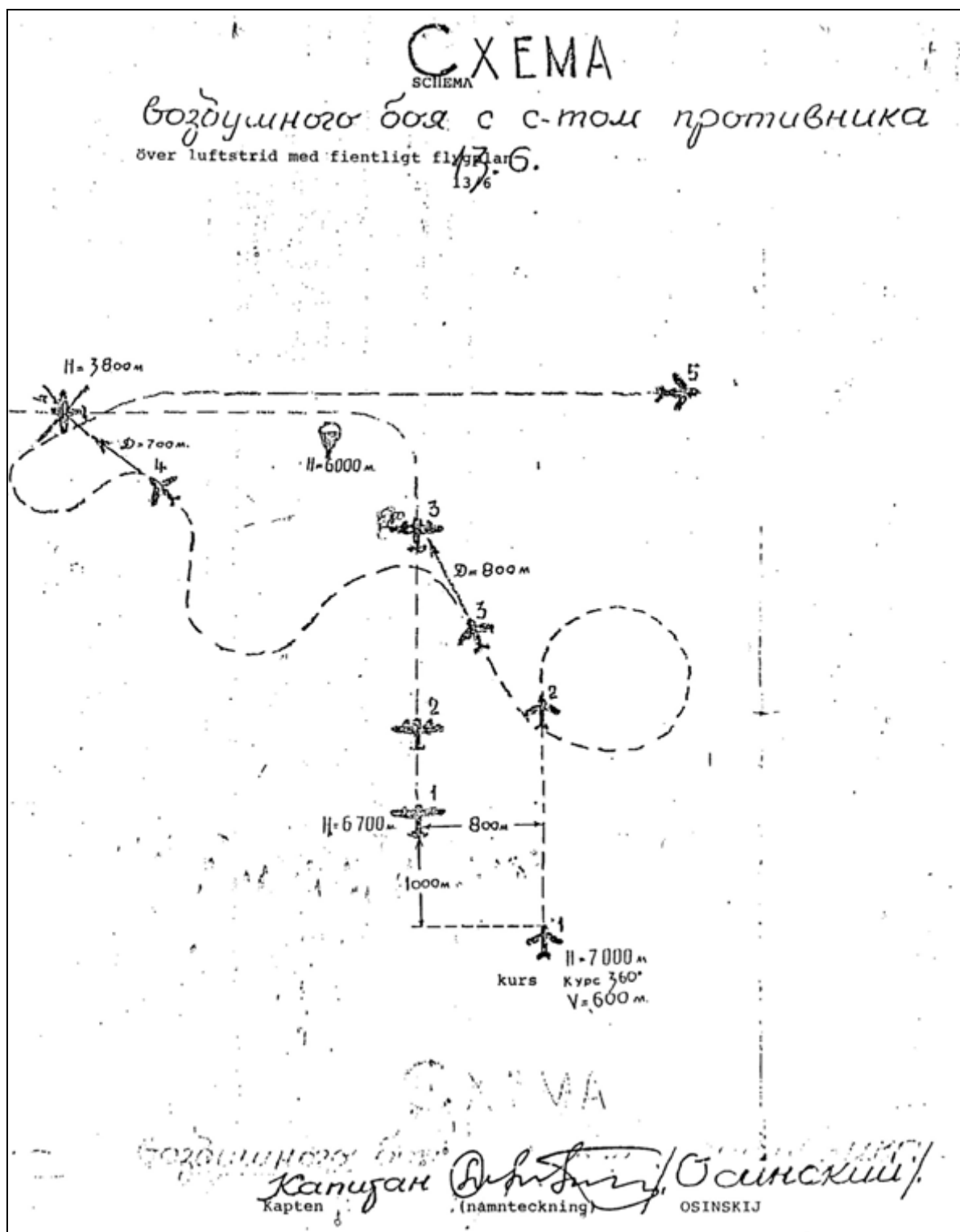
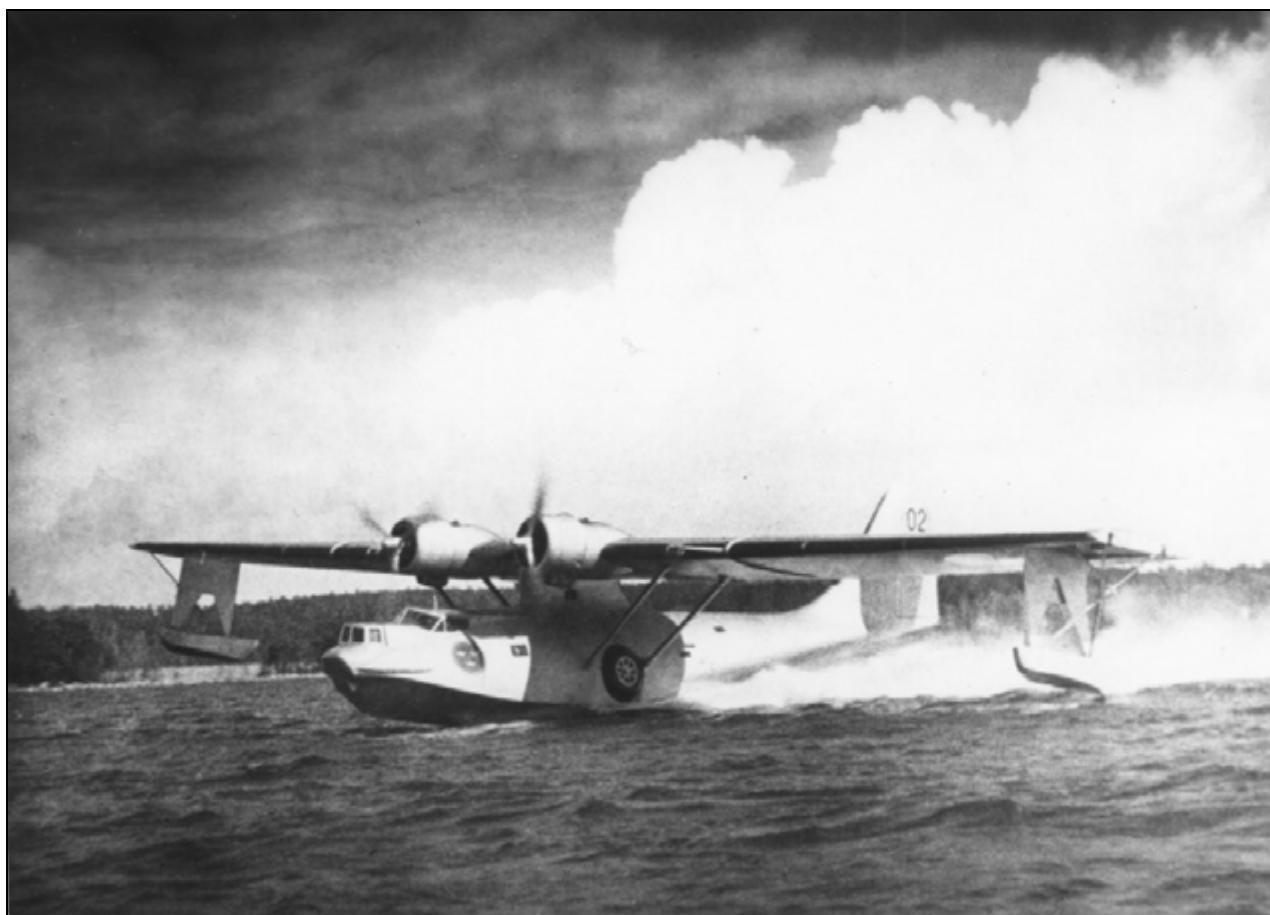

Schéma sestřelení švédského Douglasu DC-3, Tp79 79001, 42-5694, sovětským pilotem MiGu-15bis G. I. Osinským z 483. stíhacího leteckého pluku letectva Baltské flotily dne 13. června 1952.

Consolidated PBY-5 Catalina, Tp47 47002, Švédského letectva. Letoun byl sestřelen 16. června 1952 dvojicí pilotů MiGů-15bis z 483. stíhacího leteckého pluku Baltského loďstva, pilotovaných Nikolajem Andrejevičem Semernikovem a Iljou Jacenko-Kosenkem.

Piloti dvojice letounů Mikojan-Gurjevič MiG-17PFU se snaží dostat co nejrychleji do kabin svých letounů během ostré hotovosti. Nicméně absence pozemního perzonálu spíš ukazuje, že se jedné o reklamní fotografii.

Boeing RB-50 Superfortress

Consolidated PB4Y-2 Privateer.

Lockheed P-2 Neptune.

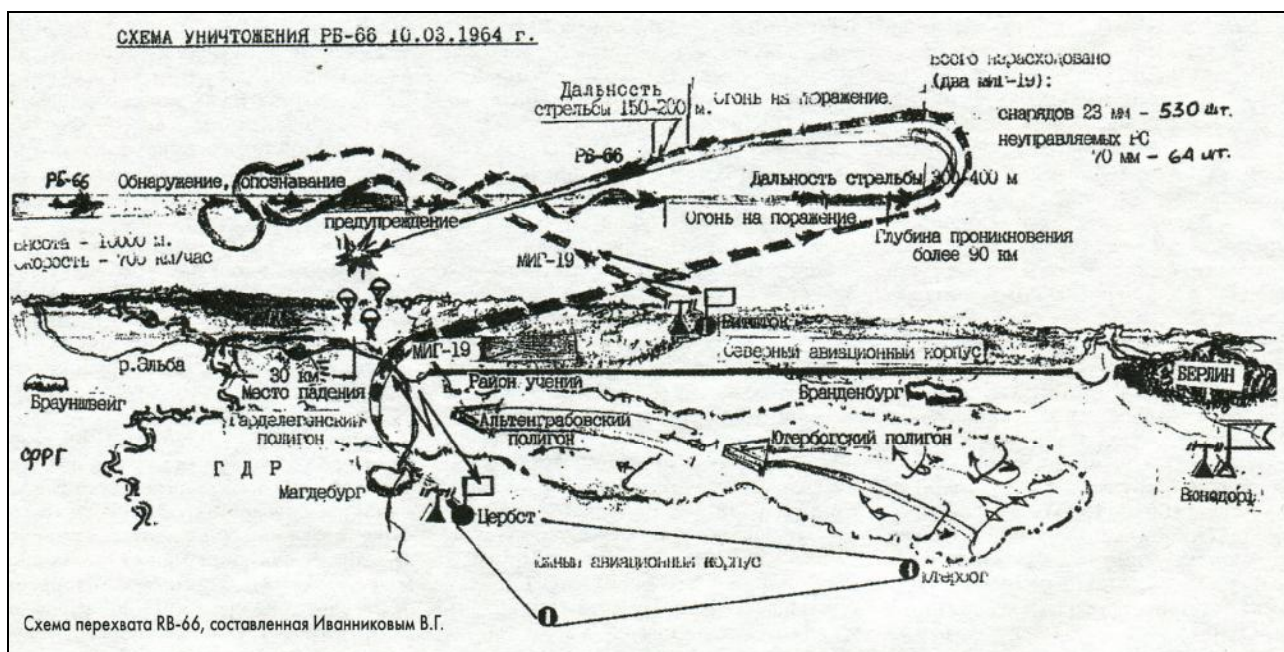

Schéma sestřelení amerického letounu Douglas RB-66C-DT Destroyer, 54-0451, dne 10. března 1964 nedaleko Gardelegenu v Německé demokratické republice.

Douglas DC-8-63F (kapitán Joseph Tolzanini) letecké společnosti *Seaboard World Airways*, přinucený přistát letišti Burevestnik na ostrově Iturul v Kurilském souostroví čtveřicí sovětských pilotů MiGů-21, pilotovaných J. B. Aleksandrovem, V. A. Igoninem, I. F. Jevtošenkem a I. K. Morozovem.

Stíhací letoun Mikojan-Gurjevič MiG-19PM, modrá 18, plně vyzbrojený čtveřicí raket RS-2-U míří za svým cílem.

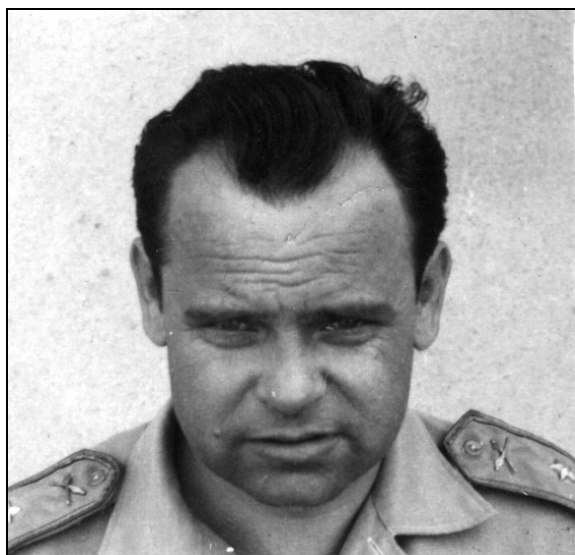
Člen pozemního personálu právě zavěsil žebřík ke stroji Suchoj Su-9, vyzbrojeného čtveřicí raket RS-2US.

Rozvoz raket RS-2-U pro letouny MiG-19PM (v popředí) a raket RS-1-U pro letouny MiG-17PFU.

Noční pohled na letoun Jakovlev Jak-28, červená 33, na jednom z letišť PVO.

Václav Ohem

Trosky havarovaného letounu MiG-21F-13, v.č. 460111 majora Václava Ohema. Letoun dopadl poblíž malého města asi 15 km jižně od Postupimi. Na obrázku jsou jasně vidět stopy po explozi raketou vzduch-vzduch K-13/R-3S

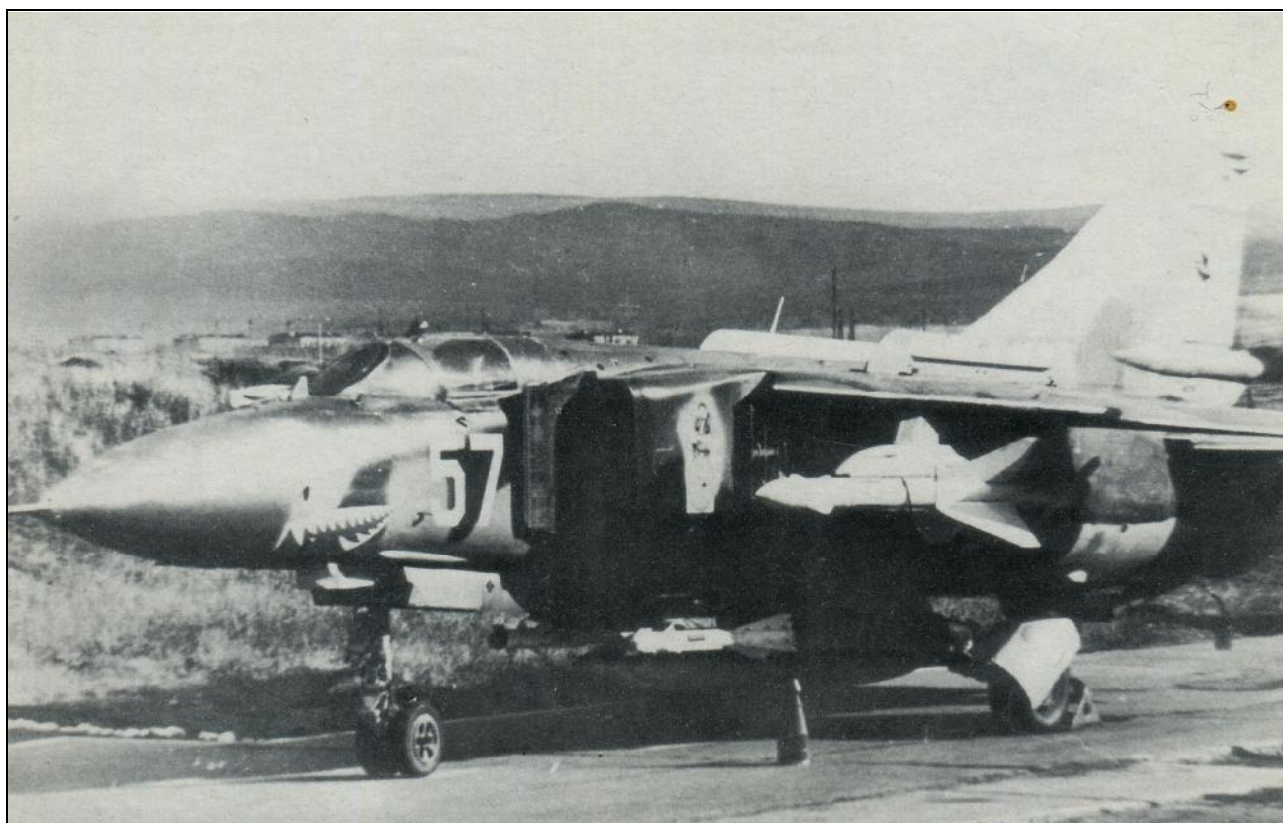
Zdeněk Voleman a Václav Ohem během vojenského cvičení v Polsku, 1973-1974.

Letoun Mikojan-Gurjevič MiG-21PF sovětského vojenského letectva.

Boeing 707, HL7429, letecké společnosti *Korean Air Lines*, let Flight 902, který byl sestřelen 20. dubna 1978 dvojicí sovětských stíhačů Su-15TM z 431. a 265. IAP PVO. Letoun provedl nouzové přistání na zamrzlém jezeře Korpjärvi, 5km jihozápadně od Louchi, nedaleko Murmanska (66°02.893'N 33°04.321'E).

Mikojan-Gurjevič MiG-23MLD, 2. eskadra, 120. IAP, letiště Domna, Zabajkalský vojenský okruh, září 1989.

Zbloudilá Cessna-150, D-ECNV, která byla 13. září 1985 přinucena přistát na letišti Eisenach trojicí sovětských vrtulníků Mi-24 (velitelé Demiděnko, Abzalov a Šumskich).

Zbloudilý Grob G-115, D-EOGC, jenž byl 15. srpna 1989 přinucen přistát na letišti Damgarten posádkou letounu Mil Mi-24, pod velením I. A. Kačura.

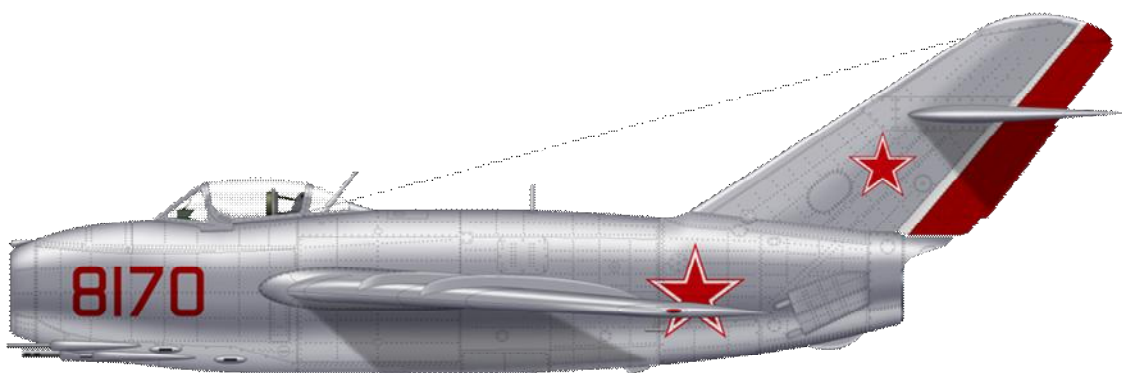
Suchoj Su-15TM.

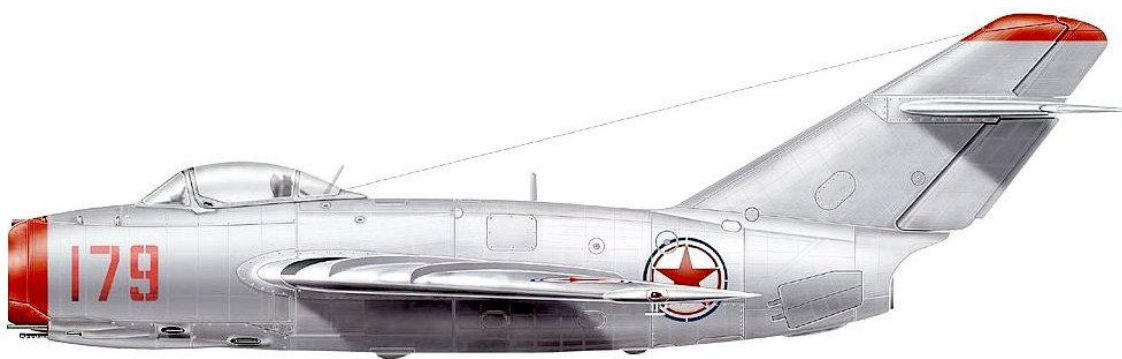
Jakovlev Jak-9

Lavočkin La-11

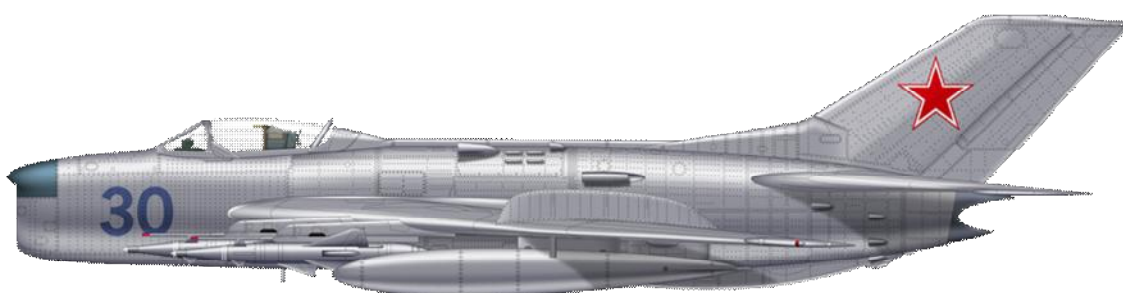
Mikojan-Gurjevič MiG-15bis.

MiG-15bis, kapitán Stěpan Antonovič Bachájev, 1. esk. 523. IAP, letiště Mjaogou, podzim 1951.

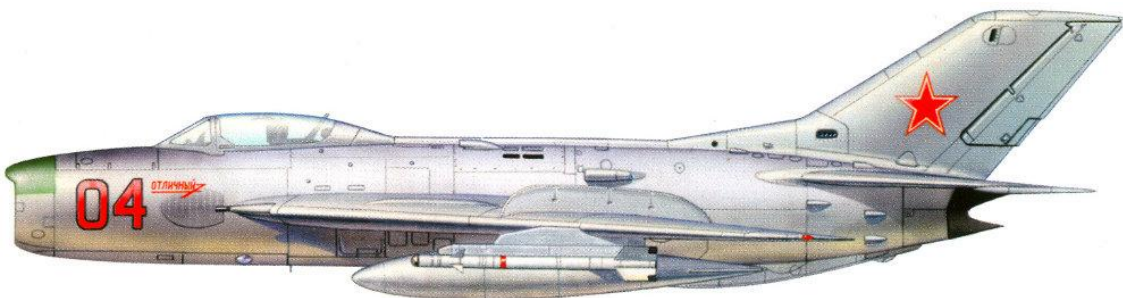
Mikojan-Gurjevič MiG-17, pilot N. P. Kučerjájev, 117. IAP, 34. VA, letiště Leninakan, 1958.

Mikojan-Gurjevič MiG-19PM.

Mikojan-Gurjevič MiG-19.

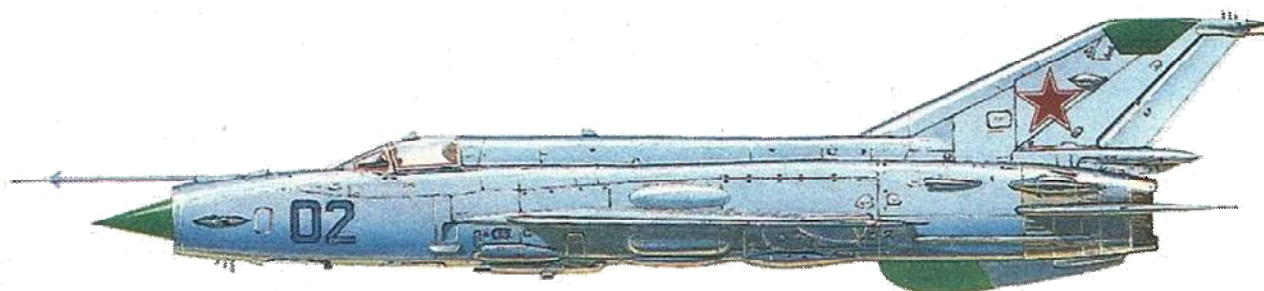
Mikojan-Gurjevič MiG-19PM, „červená 04“, pilot kapitán V. P. Pavlovskij, 156. IAP PVO.

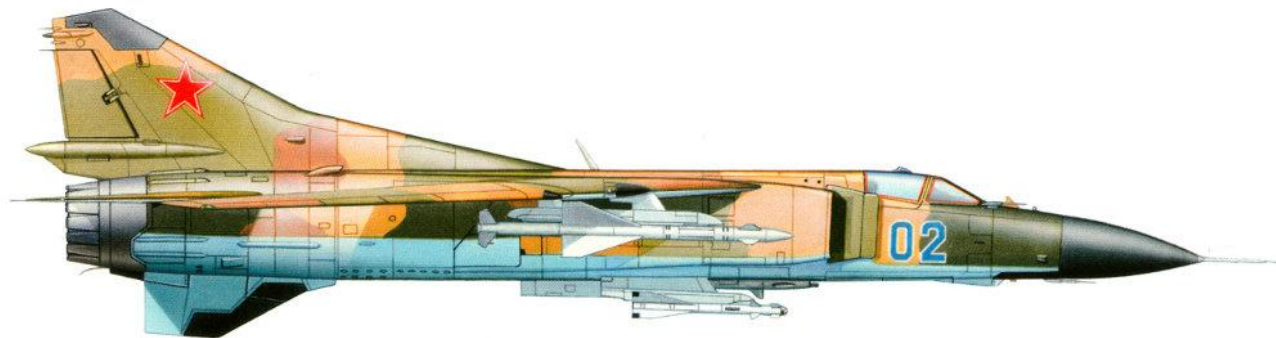
Mikojan-Gurjevič MiG-19S, „červená 24“, pilot kapitán Fedor Zinovjev z 33. IAP, který se 10. března 1964 účastnil zásahu proti americkému letounu RB-66 nad Německou demokratickou republikou.

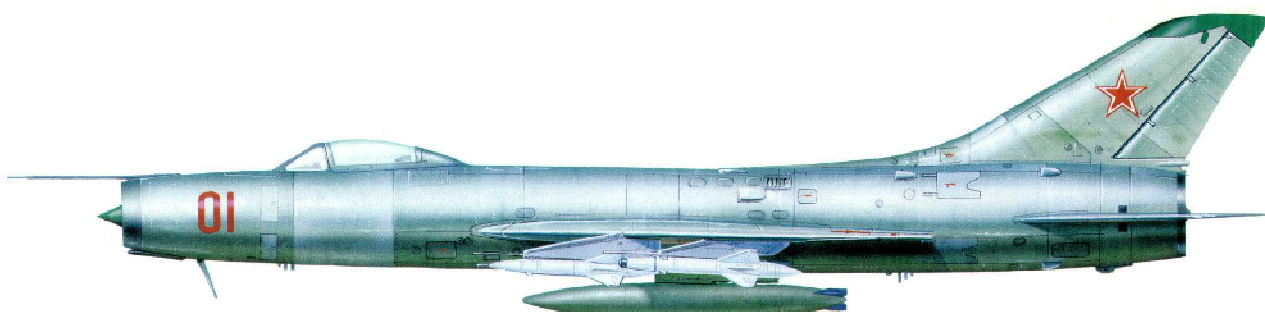
Mikojan-Gurjevič MiG-19S, „červená 27“, pilot kapitán Vitalij Ivannikova z 35. IAP, který se 10. března 1964 účastnil zásahu proti americkému letounu RB-66 nad Německou demokratickou republikou, což symbolizuje rudá hvězdička pod kabinou.

Mikojan-Gurjevič MiG-21SM, modrá „02“, 982. stíhací letecký pluk, 34. letecká armáda, Zakavkazský vojenský okruh, podzim 1973. Pilot Genadij Nikolajevič Jelisejev na tomto letounu 28. listopadu 1973 taranem zničil letoun RF-4E.

Mikojan-Gurjevič MiG-23M, „modrá 02“, pilot kapitán V. I. Škinder, 152. IAP PVO. Na tomto letounu V. I. Škinder zasahoval proti dvojici iránských vrtulníků CH-47C.

Suchoj Su-9, 179. IAP PVO, 8. armáda PVO, konec 70. let.

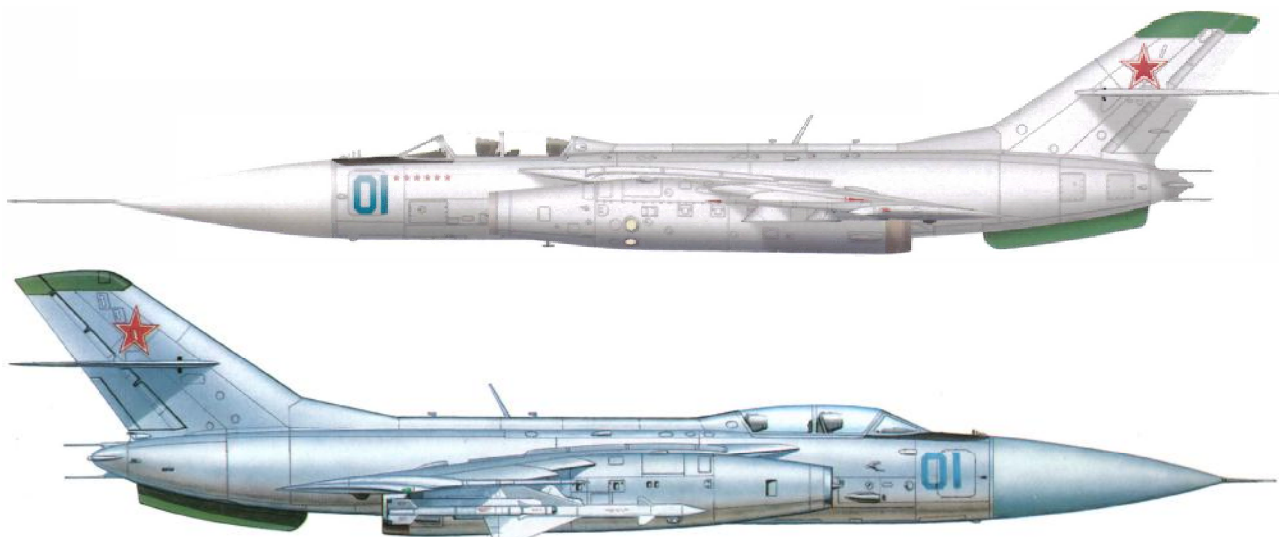
Suchoj Su-11.

Suchoj Su-15TM na kterém Gennadij N. Osipovič sestřelil jihokorejský Boeing 747-230B HL-7442.

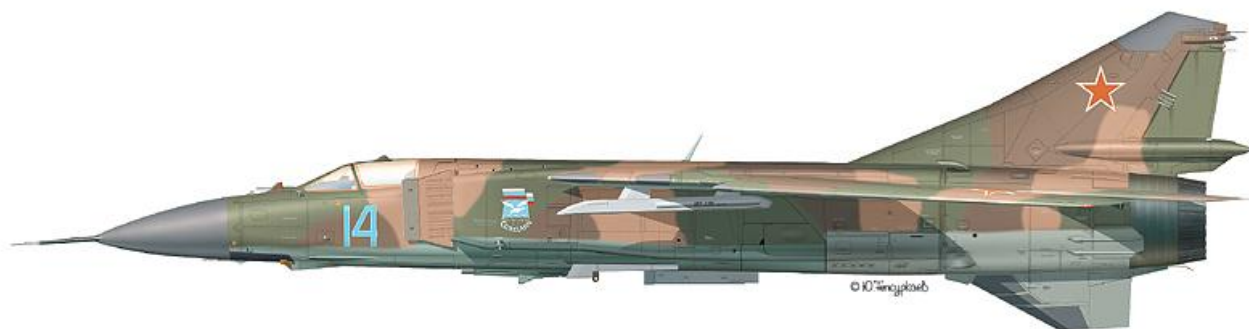
Suchoj Su-15TM.

Jakovlev Jak-28PM „Firebar“, modrá „01“ z 174. GIAP, polovina 70. let. Na letouny je zaznamenáno šest hvězdiček, symbolizujících sestřely dálkově ovládaných cílů.

Tupolev Tu-128 „Fiddler“.

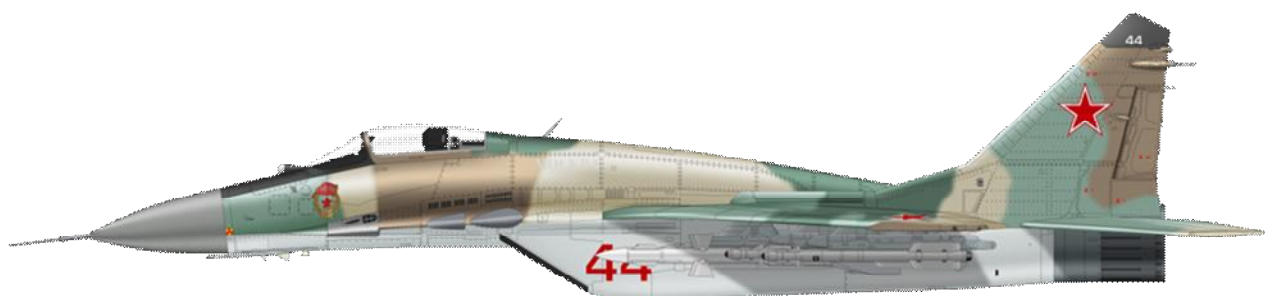
Mikojan-Gurjevič MiG-23.

Mikojan-Gurjevič MiG-23.

Mikojan-Gurjevič MiG-29.

Mikojan-Gurjevič MiG-29.

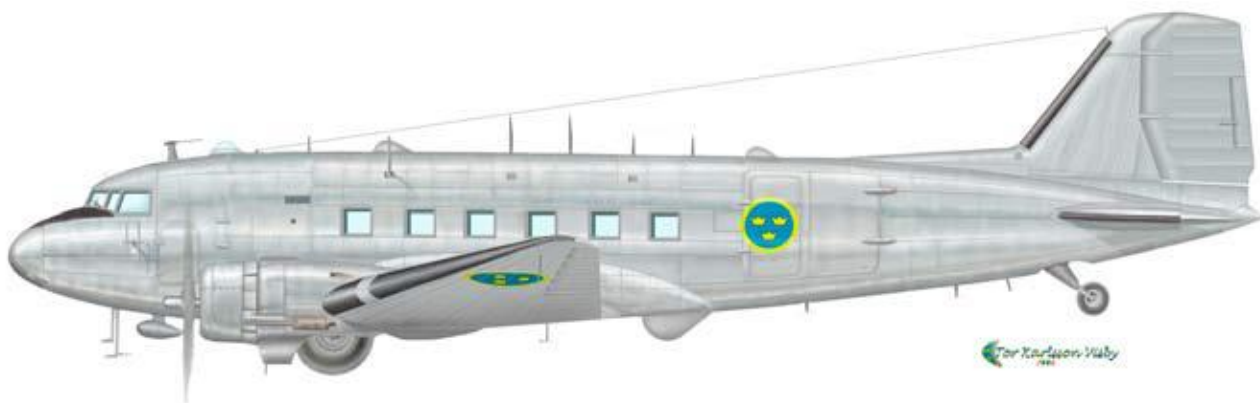
Suchoj Su-27.

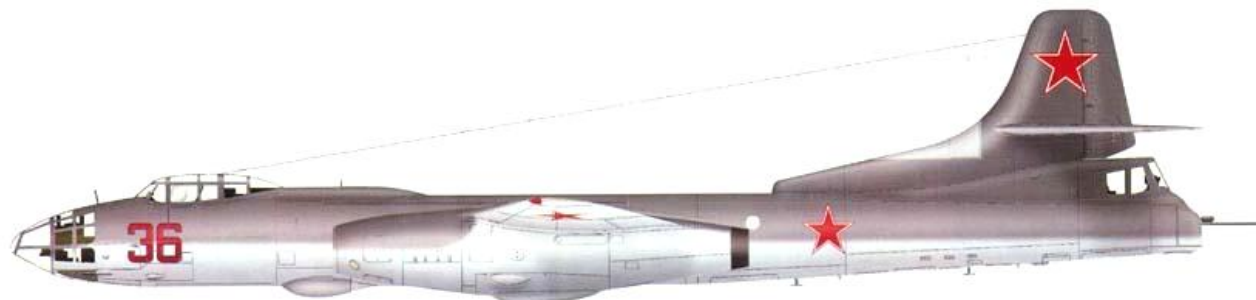
Mil Mi-8 „Hip“.

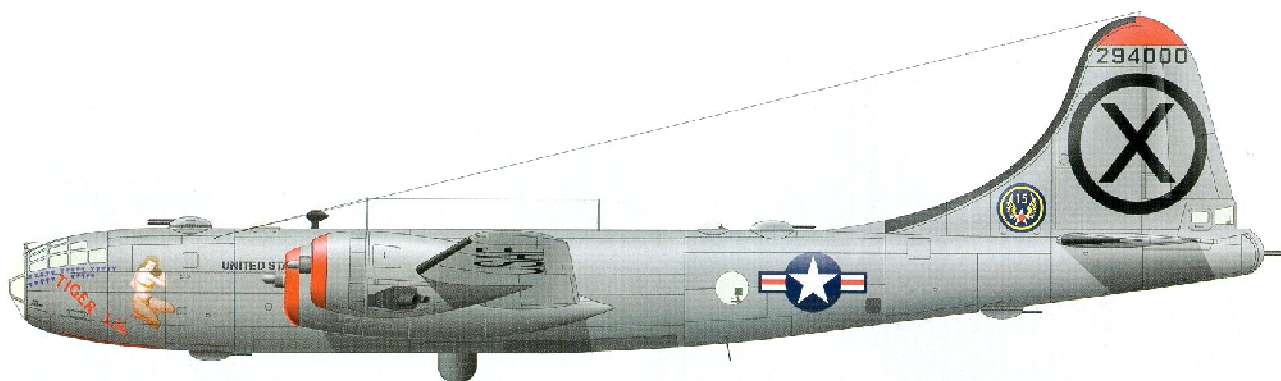
Mil Mi-24 „Hind“.

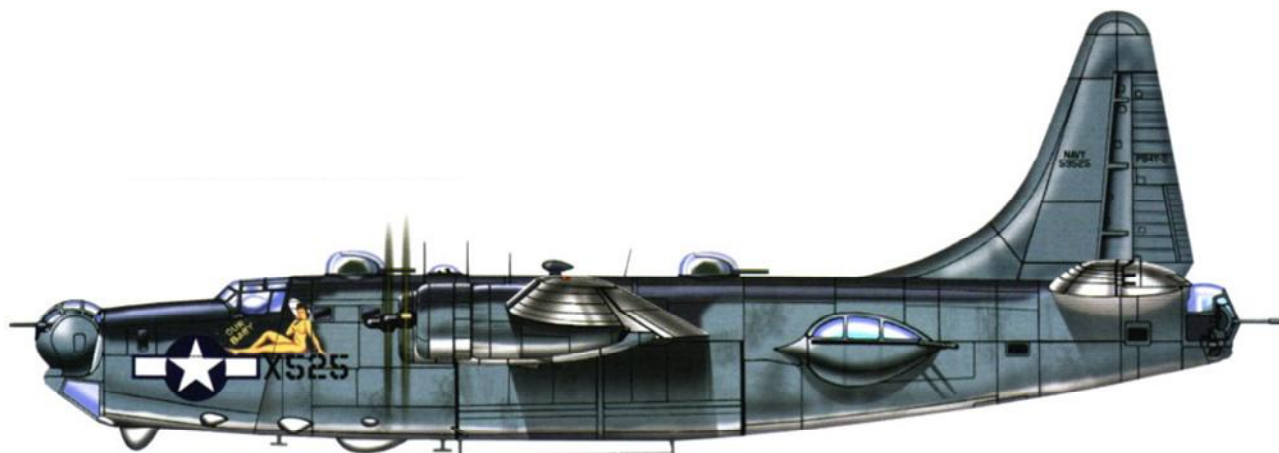
Douglas DC-3, náležející Svenska Flygvapnet.

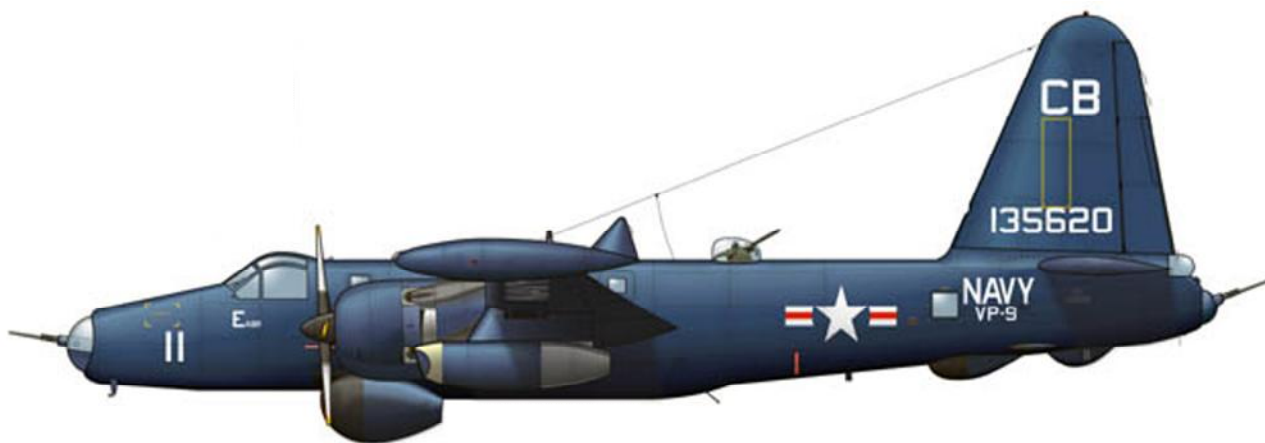
Sovětský proudový protiponorkový / protilodní bombardér Tu-14. Letoun tohoto typu byl omylem sestřelen 3. prosince 1954 pilotem hotovostního MiGu-15bis z 535. IAP.

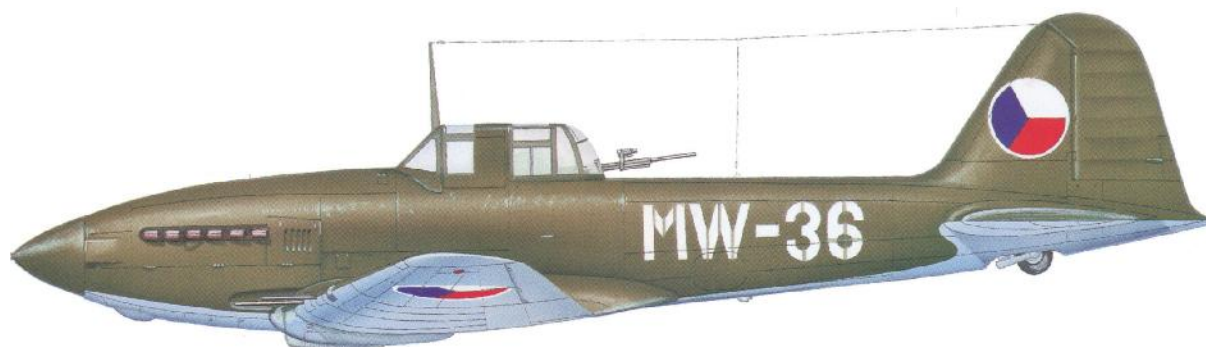
RB-29A-20-BN, S.No. 42-94000, 91st SRS.

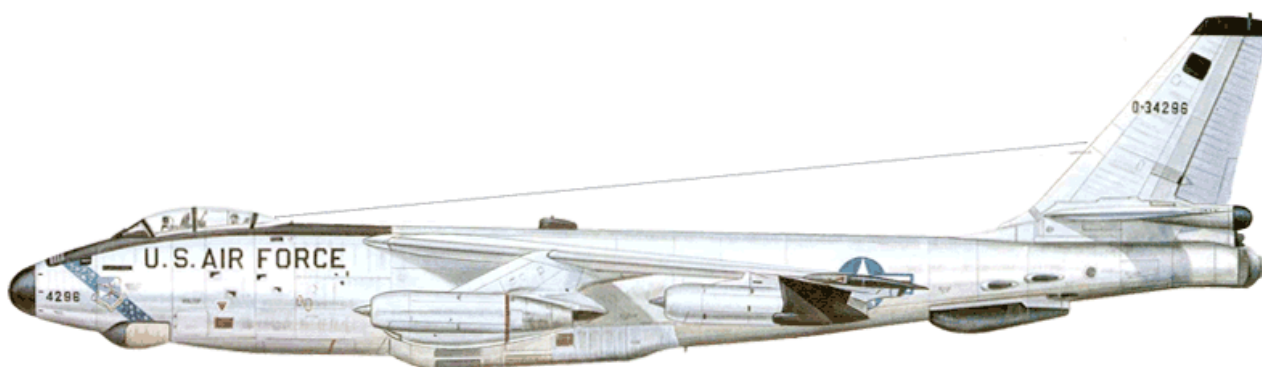
Consolidated PB4Y-2 *Privateer*.

Lockheed P2V Neptune, VP-9, US Navy, Japonsko 1957.

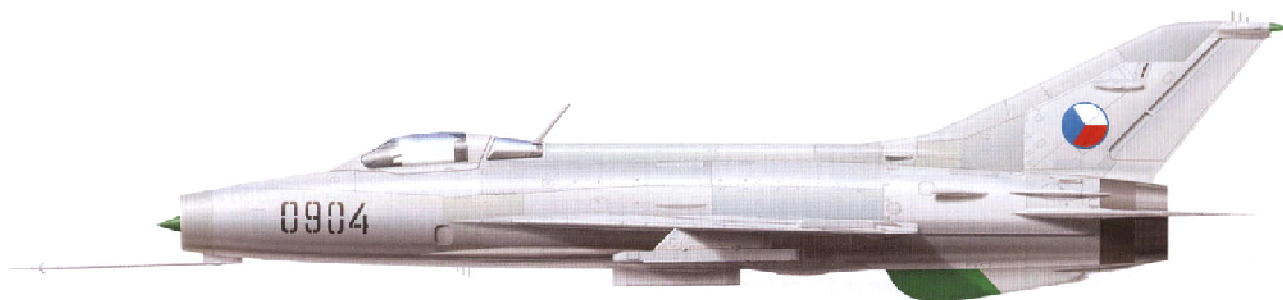
Československý licenční B-33 (Iljušin Il-10) s označením příslušnosti ke 2. letce 30. bitevního leteckého pluku. Letoun tohoto pluku byl v listopadu 1956 napaden a poškozen dvojicí hotovostních strojů MiG-17PF ze stavu sovětského 5. gardového stíhacího leteckého pluku, dislokovaném na maďarském letišti Pápa.

Boeing B-47 Stratojet.

Douglas RB-66B Destroyer, BB-542, No 54-542, náležející 10. TRW, 1964. Letoun stejného typu, ale náležející 19. TRS byl sestřelen 10. března 1964 nad územím Německé demokratické republiky.

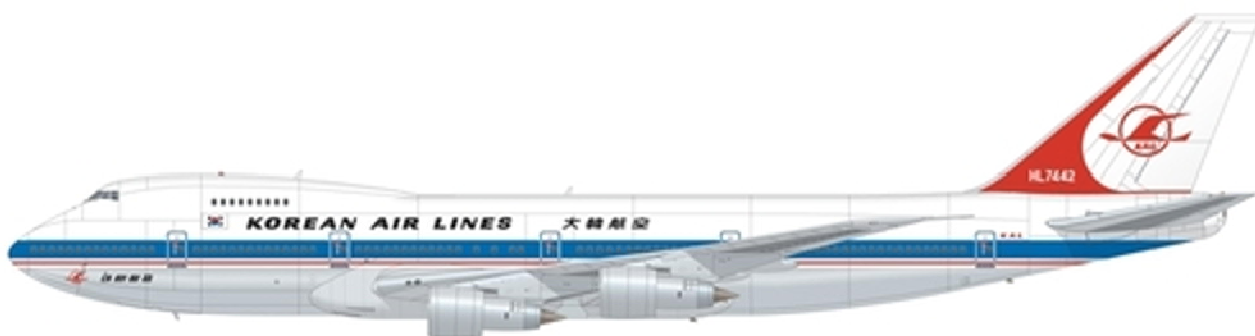
Mikojan-Gurjevič MiG-21F Československého letectva. Letoun stejného typu se stal obětí střely R-3S vypuštěné sovětským hotovostním MiGem-21PF nad Německem.

Jeden z vrtulníků Boeing CH-47C Chinook, poškozený kapitánem V. I. Škinderem 21. července 1978.

Mc Donnell Douglas RF-4E Phantom 2, S.No. 2-6510. Tento letoun pilotovaný íránským pilotem, letícím s americkým RIO, byl dne 28. listopadu 1973 stíhán a nakonec taranován sovětským pilotem MiGu-21SM G. N. Jelisejem.

Boeing 747-230B, HL7442 (cn 20559/186), KAL007, Korean Air Lines.

Prameny a literatura:

Poděkování:

Autor by rád vyjádřil své poděkování všem, kteří mu byli při přípravě této práce jakkoli nápomocni. Jsou to

- [1] Mariáš, Miro,
- [2] Ohem, Václav

Archivní prameny:

- [1] Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации (ЦАМО РФ)

Knižní monografie, sborníky:

- [1] Анохин, Владимир Александрович - Быков, Михаил Юрьевич: *Все истребительные авиаполки Сталина. Первая полная энциклопедия*, Серия: Элитная энциклопедия BBC. Такой книги еще не было!, Издательство: Яуза-Пресс, 2014.
- [2] Ayton, Mark: *Spy Planes*, Key Publishing Ltd, 2021.
- [3] Beamont, Roland – Reed, Arthur: *English Electric Canberra*, Modern Combat Aircraft Series, Ian Allan Ltd., 1984.
- [4] Бодрихин, Николай Георгиевич: *Величайшие воздушные асы XX века*, Серия: Война и мы, Издательство: Эксмо, Яуза, 2011.
- [5] Brugioni, Dino A.: *Eyes in the sky: Eisenhower, the CIA, and Cold War aerial espionage*, Naval Institute Press, Maryland, 2010. ISBN: 978-1-59114-082-5
- [6] Brun, Michel: *Incident at Sakhalin: The True Mission of KAL Flight 007*, Four Walls Eight Windows, 1995.
- [7] Брюн Мишель: *Сахалинский инцидент*, Издательство: Алгоритм, 2008.
- [8] Brzkovský, Marek: *Letectvo studené války*, CPress, 2024. ISBN: 978-80-264-5483-0
- [9] Brzkovský, Marek - Šafařík, Jan: *Žhavé nebe nad Československem, Letecké souboje československých stíhačů nad naším územím 1918–1989*, Euromedia Group, a. s. v edici Universum, Praha 2021. ISBN: 978-80-242-7486-7
- [10] Brzkovský, Marek - Šafařík, Jan: *Žhavé nebe nad Československem, Letecké souboje československých stíhačů nad naším územím 1918–1989*, Euromedia Group, a. s. v edici Universum, Praha 2021. ISBN: 978-80-242-7486-7 (Revidovaný dotisk prvního vydání, 2022)
- [11] Бурдин, Сергей Альбертович: *Дальний перехватчик Ту-128, Уникальный авиационный ракетный комплекс*, Серия: Война и мы, Авиакolleкция, Эксмо / Яуза, Москва 2019. ISBN: 978-5-04-101301-1
- [12] Butowski, P. – Pankow, W. – Ponomariew, W.: *Su-15 Flagon*, Monografie lotnicze – Numer 14, A.J.-Press, Gdańsk 1994.
- [13] Быков, Михаил Юрьевич: *Асы Великой Отечественной. Самые результативные летчики 1941-1945 гг.*, Яуза, Эксмо, 2007 г.
- [14] Быков, Михаил Юрьевич: *Советские асы 1941-1945. Победы Сталинских соколов*, Яуза, Эксмо, 2008 г.
- [15] Быков, Михаил Юрьевич: *Все асы Сталина 1936 – 1953 гг.*, Серия: Элитная энциклопедия BBC. Такой книги еще не было!, Издательство: Яуза-Пресс, 2014.
- [16] Dabrowski, Krzysztof: *Defending Rodinu: Volume 1: Build-Up and Operational History of the Soviet Air Defence Force 1945-1960*, Europe@War Series - Book No. 20, Helion & Company Limited, 2022. ISBN: 978-1-915070-71-5
- [17] Dabrowski, Krzysztof: *Defending Rodinu: Volume 2: Development and Operational History of the Soviet Air Defence Force, 1961-1991*, Europe@War Series - Book No. 26, Helion & Company Limited, 2023. ISBN: 978-1-804510-27-8
- [18] Davies, Peter E.: *U-2 'Dragon Lady' Units 1955–90*, Osprey Combat Aircraft 152, Osprey Publishing, 23 May 2024.
- [19] Dawes, Alan - Burdin, Sergey - Popov, Nikolai: *Tupolev Tu-128 Fiddler*, Fonthill Media Limited, 2014. ISBN 978-1-78155-404-3
- [20] Демин, Анатолий Анатольевич: *Авиация Великого соседа*, Книга 2, Воздушные силы Старого и Нового Китая, Фонд содействия авиации "Русские витязи", 2012.
- [21] Дроговоз, Игорь Григорьевич: *Воздушный щит Страны Советов*, Издательство: Харвест, 2003. ISBN: 978-985-13-9628-9

- [22] Geelhoed, E. Bruce: *Diplomacy Shot Down : The U-2 Crisis and Eisenhower's Aborted Mission to Moscow, 1959–1960*, University of Oklahoma Press, Norman, 2020. ISBN 978-0-8061-6485-4
- [23] Gordon, Yefim: *Mikoyan-Gurevich MiG-15, The Soviet Union's Long-lived Korean War Fighter*, Midland Publishing, 2001.
- [24] Gordon, Yefim: *Mikoyan-Gurevich MiG-17, The soviet Union's Jet fighter of the Fifties*, Midland Publishing, 2002.
- [25] Gordon, Yefim: *Mikoyan-Gurevich MiG-19, The Soviet Union's First Production Supersonic Fighter*, Midland Publishing, 2003.
- [26] Gordon, Yefim: *Sukhoi Interceptors: The Su-9/-11/Su-15 abd other types*, Red Star Volume 16, Midland Publishing, 2004. ISBN: 978-1-85780-180-6
- [27] Gordon, Yefim – Komissarov, Dmitrii: *Soviet Air Defence Aviation 1945–1991*, Hikoki Publications Ltd, 2012.
- [28] Gordon, Jefim – Komissarov, Dmitrij: *Sukhoi Su-15, The Boeing Killer*, FlightCraft 5, Pen and Sword Aviation, 2014. ISBN: 978 1 47382 390 7
- [29] Gordon, Jefim – Komissarov, Dmitrij: *Sovětské letectvo protivzdušné obrany v letech 1945-1991*, Naše vojsko, Praha, 2017.
- [30] Gordon, Yefim – Komissarov, Dmitrii: *Sukhoi Interceptors: The Su-9, Su-11, and Su-15: Unsung Soviet Cold War Heroes*, Schiffer Military History, 2020. ISBN: 978-0-7643-5868-5
- [31] Hampton, Dan: *Hunter Killers: Neobyčejné příběhy pilotů, kteří prošli těmi nejnebezpečnějšími misemi války ve Vietnamu*, CPress, 2016.
- [32] Hendrie, Andrew W. A.: *Flying Catalinas: The Consoldiated PBY Catalina in WWII*, Pen & Sword Aviation, 2012. ISBN: 978 1 84884 780 4
- [33] Hopkins, Robert S., III: *Spyflights and Overflights, US Strategic Aerial Reconnaissance, Volume 1: 1945-1960*, Hikoki Publications, Manchester 2016. ISBN: 978-1902109503
- [34] Ильин В.Е.: *Транспортный самолёт С-130 «Геркулес»*, Авиаколлекция, № 2, 2009.
- [35] Irra, Miroslav: *MiG-21, "Jednadvacítká" - Letoun MiG-21 v čs. vojenském letectvu v letech 1962-2005*, 1. díl, Jakab, 2007.
- [36] Irra, Miroslav: *MiG-21, "Jednadvacítká" - Letoun MiG-21 v čs. vojenském letectvu v letech 1962-2005*, 2. díl, Jakab, 2008.
- [37] Irra, Miroslav: *MiG-21F-13 v československém vojenském letectvu*, 4. díl, Aero No. 42, Jakab Publishing s.r.o., Bučovice 2018.
- [38] Irra, Miroslav - Hanák, Milan: *Iľušin Il-10 / Avia B-33 v československém vojenském letectvu v letech 1950-2063*, 1. díl, Jakab, 2008.
- [39] Jackson, Robert: *Canberra the Operational Record*, Smithsonian Institution Press, Washington 1989. ISBN 0-87474-502-0
- [40] Якубович, Николай Васильевич: *Истребитель МиГ-19*, Авиаколлекция, № 1, 2003.
- [41] Якубович, Николай Васильевич: *Истребитель МиГ-17*, Авиаколлекция, № 5, 2007.
- [42] Якубович, Николай Васильевич: *Истребитель МиГ-15. Гроза «Летающих крепостей»*, Издательства: Коллекция, Яуза, Эксмо, 2009 г.
- [43] Якубович, Николай Васильевич: *Неизвестный Яковлев. «Железный» авиаконструктор*, Серия Война и мы. Авиаконструкторы, Издательства: Эксмо, 2012 г.
- [44] Якубович, Николай Васильевич: *Неизвестный «МиГ», Гордость советского авиапрома*, Серия Война и мы. Авиаконструкторы, Издательства: Эксмо, 2012 г.
- [45] Якубович, Николай Васильевич: *«Летающие суперкрепости» Б-29 и Ту-4. Ядерный ответ Сталина*, Серия «Война и мы. Авиаколлекция», Издательства: Яуза, Эксмо, 2013 г.
- [46] Якубович, Николай Васильевич: *Все МиГи. Боевые самолеты Микояна*, Издательства: Яуза, Эксмо, 2013 г.
- [47] Якубович, Николай Васильевич: *Первые сверхзвуковые истребители МиГ-17 и МиГ-19*, Война и мы. Авиаколлекция, Издательства: Яуза, Эксмо, 2014 г.
- [48] Якубович, Николай Васильевич: *Все авиашедевры Сухого – от Су-2 до Су-27 и Т-50*, Издательства: Яуза, Эксмо, 2015 г.
- [49] Якубович, Николай Васильевич: *Истребители-перехватчики Су-9 и Су-11*, Авиаколлекция, № 3, Моделист-конструктор, 2019.
- [50] Якубович, Николай Васильевич: *Як-28, Первый сверхзвуковой бомбардировщик, перехватчик, разведчик*, Война и мы. Авиаколлекция, Издательства: Яуза, Эксмо, 2017 г. ISBN 978-5-699-93200-9
- [51] Якубович, Николай Васильевич - Перов, Владимир: *Истребители Ла-9 и Ла-11*, Армада. №11, Приложение к журналу М-Хобби, Издательство ЭксПринт НВ, 1999.
- [52] Jones, Barry: *English Electric Canberra and Martin B-57*, Crowood Aviation Series, The Crowood Press, 1999.
- [53] Kondratěnko, Alexej I.: *Na křídlech ROA*, Vydalo nakladatelství: Mrg. František Kuník - Ceskycestovatel.cz, Praha 2022. ISBN: 978-80-87657-35-5

- [54] Котельников, В.Р. - Орлов, М.В. - Якубович, Н.В.: *Истребитель Ла-11*, Авиаколлекция, №9, 2009, Издательство: Моделист-конструктор.
- [55] Котловский, Александр В.: *МиГ-21 в локальных конфликтах*, Серия: Архив 500+, АрхивПресс 1997.
- [56] Krist, Jan: *Consolidated PBY Catalina*, edice Bojové legendy, Nakladatelství Jan Vašut, Praha 2010.
- [57] Krylov, Leonid - Tepsurkaev, Yuriy: *Soviet MiG-15 Aces of the Korean War*, Aircraft of the Aces 82, Osprey Publishing, May 2008.
- [58] Кузнецов, Константин Александрович: *Стратегический бомбардировщик В-47 «Стратоджет»*, Авиаколлекция, № 6, 2010.
- [59] Кузнецов, Константин Александрович: *Стратегический бомбардировщик Боинг В-47 «Стратоджет», «Большая сигара» в стратосфере*, Война и мы - Авиаколлекция, Эксмо / Яуза, 2018. ISBN: 978-5-04-098330-8
- [60] Лашков, Алексей Юрьевич – Голотюк, Василий Леонтьевич: *100 лет Военно-воздушным силам России 1912 - 2012*, М. Фонд «Русские Витязи», 2012. ISBN: 978-5-903389-59-9
- [61] Лашков, Алексей Юрьевич – Голотюк, Василий Леонтьевич: *100-летие противовоздушной обороны России 1914–2014*, том 2, Издательство Русские витязи, 2014.
- [62] Mann, Robert A.: *The B-29 Superfortress Chronology, 1934–1960*, McFarland & Company, Inc., Publishers, 2009. ISBN 978-0-7864-4274-4
- [63] Марковский, Виктор Юрьевич – Приходченко, Игорь Владимирович: *Истребитель-перехватчик Су-15. Граница на замке!*, Серия: Война и мы. Авиаколлекция, Эксмо, 2015 г.
- [64] Marón, Gustavo: *Juliet Tango November: A Cold War Crime: The Shoot-Down of an Argentine CL-44 Over Soviet Armenia, July 1981*, Middle East@War, Book 60, Helion & Company, 2023. ISBN: 978-1-804513-71-2
- [65] Медведь, Александр Николаевич: *Семейство самолетов Як-26, Як-27 и Як-28*, Авиаколлекция, № 7, 2008.
- [66] Мухин Юрий - Брюн Мишель: *Третья мировая над Сахалином, или Кто сбил корейский лайнер?*, Издательство: Алгоритм, Москва, 2008.
- [67] Pacner, Karel: *Kosmičtí špioni*, Albatros, Praha 2005. ISBN: 80-00-01686-9
- [68] Pedlow, Gregory W. – Welzenbach, Donald E.: *The Central Intelligence Agency and Overhead Reconnaissance, The U-2 and OXCART Programs, 1954-1974*, History Staff, Central Intelligence Agency, Washington, D.C., 1992.
- [69] Polák, Tomáš – Shores, Christopher: *Stalin's Falcons, The Aces of The Red Star, A Tribute To The Notable Fighter Pilots of The Soviet Air Force 1918-1953*, Grub Street 1999.
- [70] Polák, Tomáš – Shores, Christopher: *Stalinovi sokoli, 1. část (A - L)*, Deus, Praha 2004.
- [71] Režňák, Libor: *Ocelový hřebec MiG-19 a československé letectvo 1958-1972*, Svět křidel, Cheb 2008.
- [72] Režňák, Libor: *Ocelový hřebec MiG-19 a československé letectvo 1958-1972*, rozšířené vydání, Svět křidel, Cheb 2017.
- [73] Ригмант, Владимир Г.: *Дальний перехватчик Ту-128*, Авиаколлекция, № 1, 2007.
- [74] Schneider, Dušan: *Osudy letců 2*, Nakladatelství Doplněk, Bmо 1998.
- [75] Сейдов, Игорь: *Красные дьяволы в небе Кореи. Советская авиация в войне 1950-1953 гг. Хроника воздушных сражений*, Яуза - Эксмо, 2007. ISBN: 978-5-699-19160-4
- [76] Сейдов, Игорь: *Советские асы корейской войны*, Воздушные войны XX века, Фонд содействия авиации "Русские витязи", 2010.
- [77] Сейдов, Игорь: *Советские асы корейской войны*, Издание 2-е, исправленное и дополненное, Воздушные войны XX века, Фонд содействия авиации "Русские витязи", 2016.
- [78] Сейдов, Игорь – Вахрушев, Сергей: *Ночные сражения в корейском небе*, Воздушные войны XX века, Фонд содействия авиации "Русские витязи", 2013.
- [79] Сейдов, Игорь – Сутягин, Юрий: *Гроза "Сейбров", Лучший ас Корейской войны*, Яуза, Эксмо, 2006.
- [80] Schindler, John R.: *A Dangerous Business: The U.S. Navy and the National Reconnaissance During the Cold War*, Center for Cryptologic History, NSA, 2014.
- [81] Smíšek, Martin: *Super Sabry nad Československem, Americká letecká špionáž v československém vzdušném prostoru versus československé stíhací letectvo v roce 1955*, Magnet Press Slovakia, Bratislava 2018. ISBN 978-80-89169-57-3
- [82] Taghvaei, Babak: *Desert Warriors: Iranian Army Aviation at War*, Helion & Company, 2016. ISBN 978-1-910777-56-5
- [83] Tegler, Jan: *B-47 Stratojet: Boeing's Brilliant Bomber*, Walter J. Boyne Military Aircraft Series, McGraw-Hill Education, 2000. ISBN 0-07-135567-7
- [84] Thompson Warren: *F9F Panther Units of the Korean War*, Osprey Combat Aircraft 103, Osprey Publishing, June 2014.
- [85] Vystavěl, Stanislav: *Říkali mu Korea, o lidech a letadlech z letiště Žatec v období 1949 až 1994*, Svět křidel, Cheb 2005.

- [86] Wright, Kevin: *We Were Never There, Volume 1: CIA U-2 Operations over Europe, USSR, and the Middle East, 1956-1960*, Europe@War Series - Book No. 14, Helion & Company Limited, 2021. ISBN: 978-1-914377-12-9
- [87] Wright, Kevin: *Danger Zone: US Clandestine Reconnaissance Operations along the West Berlin Air Corridors, 1945-1990*, Europe@War Series, Book 30, Helion & Company Limited, 2023. ISBN: ISBN 978-1-804514-06-1
- [88] Жирохов, М. А. – Котлобовский, А. В.: *Иду на таран! Последний довод "сталинских соколов"*, Яуза – Эксмо, 2007.
- [89] Жванский, Сергей: *Легендарный полк, Летопись Покрышкинского авиаполка*, Фонд «Русские Витязи», 2014. ISBN 978-5-903389940

Studie, články a materiály v periodických, sbornících:

- [1] Adamenko, Mikhail: *Let KAL-007, Jedna z nejzáhadnějších leteckých katastrof 20. století*, in Fakta & svědectví, No. 4, 2012.
- [2] Adamenko, Mikhail: *Koncový bod trasy: Jezero Korpiljärvi*, in Military revue, No. 7-8, 2020.
- [3] Adamenko, Mikhail: *Incident na arménském nebi*, in Military revue, No. 4, 2021.
- [4] Александров, Николай: *Перехватчик "Сухой" 50 лет в строю, "Двигатель"*, №1 (61), 2009 г.,
- [5] Арчаков, Евгений: *На передовых рубежах обороны страны, История 33-го Истребительного Авиационного Полка ПВО СССР и РФ (в/ч 80605)*, in Крылья Родины, № 5-6, 2023.
- [6] Арчаков, Евгений Александрович: *Сибирская авиабаза «Белая», История и современность*, in Крылья Родины, № 7-8, 2024.
- [7] Brzkovský, Marek: *Válečník s dlouhým životem, MiG-19*, in extra Válka Zbraně, No. 31, 2018.
- [8] Brzkovský, Marek: *Studená válka nad Sovětským svazem, Protivzdušná obrana SSSR 1945-1991*, in Válka revue, No. 5, květen 2019.
- [9] Brzkovský, Marek: *Nevinné oběti vojenských letounů, Civilní letouny pod palbou stíhačů*, in Válka revue, No. 11, 2020.
- [10] Brzkovský, Marek: *Kauza Boeing 747, Pod nemilosrdnou palbou stíhačů*, in Centurion, No. 3, 2021.
- [11] Brzkovský, Marek: *Na úsvitu proudového věku, První sestřely proudových strojů 1944-1953*, in Válka revue Speciál, Války stíhačů, 27. říjen 2021.
- [12] Brzkovský, Marek: *Rychlá „bedna“, Mikojan-Gurevič MiG-23*, in extra edice Válka revue – Zbraně, No. 69, 13. únor 2025.
- [13] Brzkovský, Marek: *Dračí dáma nad Čínou, Kubou a SSSR, Mise Lockheedu U-2 Dragon Lady*, in Válka revue, No. 3, 2025.
- [14] Brzkovský, Marek – Šafařík, Jan: *Žhavé výstřely studené války*, in extra Válka Vojska – Varšavská smlouva, sešit č. 30, 2017.
- [15] Butowski, Piotr: *Sukhoi Su-15 'Flagon'*, in International Air Power Review, Volume 1, 2001.
- [16] Bystroň, Marcel: *3 nebeské nehody: když se v hledáčku ocitne civilní letadlo*, in Epocha, svět na vaší dlaní, č. 10, 2009.
- [17] Cahill, Bill: *The Original Photo Bombers, The Boeing RB-29 & the birth of strategic air command global reconnaissance*, in The Aviation Historian, Issue 36, 2021.
- [18] Dolina, Miroslav: *Československá stopa maďarské revoluce*, in Military revue, No. 5, 2019.
- [19] Дроздов, Сергей: *Была такая авиация, Эхо былой авиационной мощи*, in Авиация и Космонавтика, № 2, 2017.
- [20] Dvořák, Pavel: *Lavočkin La-9/La-11*, in Historie a plastikové modelářství, No. 7, 2003.
- [21] Федорченко, Александр В. – Котлобовский, Александр В. – Хаустов, Андрей В.: *Непризнанный в своём отечестве*, in Авиация и Время, № 5, 1995.
- [22] Гордон, Ефим И.: *В тени старшего брата*, in Авиация и время, № 4 (36), 1999.
- [23] Гордон, Ефим И.: *Первый советский сверхзвуковой*, in История Авиации, № 1 (2), 2000.
- [24] Gordon, Jefim – Komissarov, Dmitrij: *První letecká střetnutí studené války*, in Military revue, No. 12, 2017.
- [25] Гордон, Ефим И. – Мараев, Ростислав В.: *Последние из большого семейства*, in Авиация и время, № 2, 1998.
- [26] Гордон, Ефим И. – Ригмант, Владимир Г.: *"Скрипач", защищавший небо*, in Авиация и время, № 2, 1997.
- [27] Habermehl, Mike - Hopkins III, Robert S.: *Successful Disappointment, Boeing B-47*, in FlyPast, No. 01, 2021.
- [28] Charuk, Andrij: *Ciężki myśliwiec przechwytyjący Tupolew Tu-128*, in Lotnictwo, Nr. 4 (250), 2023.
- [29] Иванников, Виталий Григорьевич: *Истребительный полк «стратегического сдерживания» (из истории 35-го иап)*, in Мир Авиации, № 2 (29), 2002.

- [30] Якубович, Николай Васильевич: *17-й из рода "МиГов"*, in Крылья Родины, №№ 3, 4, 6, 1995.
- [31] Kobbe, Klaus-Peter: *Luftspionage im Kalten Krieg, Ein weg zur verhinderung des heißen krieges*, Luftwaffen Revue, 58. Jahrgang, Nr. 2, Juni 2010.
- [32] Кондратков, Дмитрий: *В тени «Нептуна»*, in История Aviации, № 36, 2016.
- [33] Кондратьев, Вячеслав: *17-й из рода «Мигов», Боевое применение*, in Крылья Родины, № 6, 1995.
- [34] Кондратьев, Вячеслав: *Истребитель МиГ-19: Боевое применение*, in Крылья Родины, № 2, 1996.
- [35] Комиссаров, Дмитрий – Цветков, Сергей: *Первый реактивный стратегический*, in Мир Aviации, № 2, 1996.
- [36] Котловобский, Александр В.: *Двадцать лет в боях, История боевого применения МиГ-15*, in Аэрохобби, № 3, 1994.
- [37] Котловобский, Александр В.: *Оправдавший предназначение*, in Aviация и Время, № 5, 2007.
- [38] Котловобский, Александр В.: *МиГ-15 – реактивный бестселлер*, in Aviация и Время, № 2, 2012.
- [39] Котловобский, Александр В.: *Венгрия, пятидесятые: горячий фронт «холодной войны»*, in Арсенал-Коллекция, № 2, 2012.
- [40] Котловобский, Александр В.: *Предел совершенства (самолеты Ла-9 и Ла-11)*, in Aviация и Время, № 3 (165), 2018.
- [41] Котловобский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, in Мир Aviации, №2 (10) 1995.
- [42] Котловобский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, in Мир Aviации, №1 (11) 1996.
- [43] Котловобский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, in Мир Aviации, №2 (12) 1996.
- [44] Котловобский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *На дальнем форпосту*, in Aviация и Время, № 6, 2009.
- [45] Котловобский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *На дальнем форпосту*, in Aviация и Время, № 1, 2010.
- [46] Кучеряев, Николай: *Свалить «Геркулеса»*, in История Aviации, №27.
- [47] Кушнерёв Валерий Владимирович: *Советская военная авиация на Кавказе в годы «холодной войны»*, in Военный академический журнал, № 2 (10), 2016.
- [48] Мараев, Ростислав В. - Матусевич, Альфред В.: *Служили два товарища, Як-25М из 146-го ГвИАП уходит в ночной полет*, in Aviация и Время, № 6, 1997.
- [49] Mladenov, Alexander: *Mikoyan MiG-23/27 'Flogger', Part 1: Fighter version*, in International Air Power Review, Volume 14, 2004.
- [50] Михелевич, Игорь: *«Канберра» для Дяди Сэма*, Самолет Мартин В-57, in Aviация и Время, № 3, 2012.
- [51] Mückler, Jörg: *Deutsch-deutsche Grenzflüge »Flug-fluchten« und Irrflieger*, in Flieger Revue extra, No. 3 (16), 2007.
- [52] Neuberg, Miloslav: *„Dračí“ taran*, in Aero Revue, No. 51, 1996.
- [53] Околелов, Николай: *Созданный для стратегической разведки, самолет Lockheed U-2*, in Aviация и Время, № 3 (159), 2017.
- [54] Орлов, А. С.: *Воздушная разведка США над территорией СССР в 1950-1955 гг.*, in Новая и Новейшая история, № 6, 2000.
- [55] Павлов, Виктор: *Классика второго поколения, истребитель-перехватчик СУ-15*, in Aviация и Время, № 1, 2003.
- [56] Petz, Roman: *Zapomenutý bombardér*, in Válka revue, No. 10, 2016.
- [57] Polák, Tomáš: *Žhavé výstřely studené války 1., Evropa*, in Aero Plastic Kits Revue, No. 26, 1994.
- [58] Polák, Tomáš: *Žhavé výstřely studené války 2., Asie, 1. část*, in Aero Plastic Kits Revue, No. 30, 1994.
- [59] Polák, Tomáš: *Žhavé výstřely studené války 2., Asie, 2. část*, in Aero Plastic Kits Revue, No. 31, 1994.
- [60] Polanský, Karel: *Tajné mise Sratojetu RB-47*, in Military revue, No. 5. 2020.
- [61] Povolný Daniel: *Zářezy na pažbě, Údajné sestřely sovětských letounů*, in Válka Revue Speciál, 4. května 2018.
- [62] Проклов, В.: *Су-15 и его предшественники*, in Мир Aviации, № 2, 1993.
- [63] Rueckert, George L.: *KAL 902 is down*, in Aviation History, No. 1, 2020.
- [64] Rybak, E. F. – Gruszczyński, Jerzy: *Loty rozpoznawcze Zimnej wojny – Europa*, in Lotnictwo Wojskowe, No. 1, 2002.
- [65] Сеидов, Игорь: *На южных рубежах «холодной войны» (Очерки истории 17-й дивизии ПВО)*, in Aviация и Время, №3, 2000.
- [66] Сейдов, Игорь: *Дмитрий Самойлов*, in Истории Aviации, № 11 (4 / 2001).
- [67] Сейдов, Игорь: *История одного полка, Часть 2*, in Арсенал-Коллекция, № 6 (12), 2013.
- [68] Серов, Геннадий: *Стратегическая воздушная разведка НАТО против СССР 1950-е годы*, in Мир Aviации, № 1 (24), 2001.

- [69] Серов, Геннадий: *Стратегическая воздушная разведка НАТО против СССР 1950-е годы*, in Мир Авиации, № 1 (28), 2002.
- [70] Серов, Геннадий: *Стратегическая воздушная разведка НАТО против СССР 1950-е годы*, in Мир Авиации, № 2 (29), 2002.
- [71] *Sigint, Elint, Comint... ..et Peppermint!*, in Aéro Journal, No. 20, Août-Sep 2001.
- [72] Smíšek, Martin: *Stratojety nad Sovětským svazem*, 3. díl, in Plastic Planet, No. 2, 2013.
- [73] Smíšek, Martin: *Red on Red*, in Aeroplane, Issue No 553, Vol. 47, No. 5, 2019.
- [74] Stanglin, Douglas – Headden, Susan – Cary, Peter: *Secrets of the Cold War*, in U.S. News & World Report March 15, 1993.
- [75] Stanglin, Douglas – Headden, Susan – Cary, Peter: *Flights of the forreets, Decades later, many of the spy missions are still shrouded in secrecy*, in U.S. News & World Report March 15, 1993.
- [76] Stanglin, Douglas – Kuznetsov, Sergei: *A new look at the U-2 case*, in U.S. News & World Report March 15, 1993.
- [77] Stolár, Michal J.: *Na stráží polámej noci, Zýchytné MiG-y 31 v Arktíde*, in Letectví + kosmonautika, No. 4, 2021.
- [78] Šafařík, Jan: *Nevydařená "Čajka"*, in Revi, No. 70, 2008.
- [79] Šafařík, Jan: *Friendly Fire, V zaměřovači vlastní letoun*, in Centurion, Sběratelská edice, č. IV, 2019.
- [80] Šafařík, Jan: *Balóny nad Sovětským svazem, Americké špionážní balony v akci*, in Centurion, Sběratelská edice, č. IV, 2019.
- [81] Šafařík, Jan - Brzkovský, Marek: *Žhavé výstřely studené války, Nasazení československého letectva nad železnou oponou*, Historia Bellica Speciál, No. V, 2018.
- [82] Šafařík, Jan - Brzkovský, Marek: *Superfortressy nad SSSR, Nebezpečné průzkumné lety za železnou oponu*, in Centurion, Sběratelská edice, č. IV, 2019.
- [83] Špaček, Jaroslav: *Suhoj Su-15/Su-15TM Flagon*, in Historie a plastikové modelářství, No. 10, 2005.
- [84] Вишневецкий, Александр – Кулачкин, Валерий – Плунский, Павел: *Перехватчик Су-15, Крылья Родины*, № 7, 1999.
- [85] Wodka-Gallien, Philippe: *KAL 007 ne répond plus, Égaré dans l'espace aérien soviétique*, in Le Fana de l'Aviation, № 9 (646), Septembre 2023.
- [86] Woletz, Petr: *Létající balalajka, MiG-21 v čs. službách*, in extra Válka Vojska – Letectvo Čs. Lidové armády, sešit č. 67, 23. listopadu 2023.
- [87] Yenne, Bill: *Boeing B-47 Stratojet*, in International Air Power Review, Volume 006, 2002.
- [88] Жирохов, Михаил – Сейдов, Игорь: *Сбивал «Фокке-Вульф» и «Сейбры», Летчик-истребитель Степан Антонович Бахаев*, in АвиаМастер, № 6, 2005.

Internet:

- [1] *62-й истребительный авиационный полк (в/ч 49222)*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://8oapvo.net/исторические-формуляры/101-62-иап>.
- [2] *146-й истребительный авиационный полк (в/ч 23234)*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://8oapvo.net/исторические-формуляры/99-146-иап-вч-23234>.
- [3] *636-й истребительный авиационный полк (в/ч 55758)*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://8oapvo.net/исторические-формуляры/98-636-иап-вч-55758>.
- [4] *894-й истребительный авиационный полк (в/ч 23257)*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://8oapvo.net/исторические-формуляры/98-636-иап-вч-55758>.
- [5] *933-й истребительный авиационный полк (в/ч 65244)*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://8oapvo.net/исторические-формуляры/95-933-иап-вч-65244>.
- [6] *1964 T-39 shootdown incident*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/1964_T-39_shootdown_incident.
- [7] *1978 Iranian Chinook shootdown*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/1978_Iranian_Chinook_shootdown.
- [8] Абрамов, Александр: *Красные соколы, Лучшие Асы России, 1914 - 1953 гг.*, <http://airaces.narod.ru/>.
- [9] Абрамов, Александр: *Советские асы 1936 - 1953*, <http://soviet-aces-1936-53.ru/>.
- [10] ACIG Team: *Soviet Air-to-Air Victories of the Cold War, List of confirmed, claimed, and probable air-to-air victories scored by the Soviet pilots in different engagements during the Cold War, 1948-1989*, http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content&task=view&id=53.
- [11] *Air-to-air combat losses between the Soviet Union and the United States*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Air-to-air_combat_losses_between_the_Soviet_Union_and_the_United_States. [Online, accessed 13-March-2018]

- [12] *Авиационные происшествия, инциденты и авиакатастрофы в СССР и России*, <http://www.airdisaster.ru/>.
- [13] Baugher, Joseph F.: *1944 USAAF Serial Numbers (44-40049 to 44-70254)*, http://www.joebaugher.com/usaf_serials/1944_4.html. [Online, accessed 26-02-2019]
- [14] *Boeing B-47 Stratojet*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Boeing_B-47_Stratojet.
- [15] *Борьба с аэростатами и разведзондами*, Guns.ru Talks, <http://forum.guns.ru/forummessage/71/284453.html>.
- [16] Цапов, Иван Иванович: *Бакинский округ ПВО*, «Воздушно-космическая оборона», <http://www.vko.ru/biblioteka/bakinskiy-okrug-pvo>.
- [17] *Catalinaaffären*, WikipediA, Den fria encyklopedin, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Catalinaaffären>.
- [18] *Cold War Incidents As Reported By DPMO January 2003*, All POW-MIA, http://www.aiipowmia.com/koreacw/cwpw_loss.html.
- [19] *Cold War POW/MIA List*, Defence POW/MIA Accounting Agency, <http://www.dpaa.mil/Our-Missing/Cold-War/>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [20] *Cold War Spyplane Incidents*, 6901st Special Communications Group, <http://www.6901st.org/history/shootdown.htm>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [21] *Cold War Stories, Related Tales & Commentary*, RB-29.net, <http://www.rb-29.net/>. [Online, accessed 26-02-2019]
- [22] *Defense Prisoner Of War/Missing Personnel Office (DPMO) List of Cold War Incidents*, <https://web.archive.org/>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [23] Дружинин, Юрий - Емелин, Алексей - Павлушенко, Михаил: *Изоощренный пригляд за Советами*, Независимое военное обозрение, http://nvo.ng.ru/history/2016-12-23/1_931_ussr.html.
- [24] East, Don C.: *A History of U.S. Navy Fleet Air Reconnaissance, Part I, The Pacific and VQ-1*, <http://www.coldwar.org/histories/HistoryofUSNavyFleetAirReconnaissance.asp>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [25] Eger, Christopher: *Twenty US – Soviet Shoot Down Incidents in the Cold War*, . [Online, accessed 13-March-2018]
- [26] *Экспедиция и работа с погибшим торпедоносцем Ту-14Т ВВС ТОФ*, "АвиаПоиск", <http://www.aviapoisk.narod.ru/tu14.htm>.
- [27] Enžl, Radek: *Bojové nasazení systému S-75 (část 1. - Proti špiónům)*, Válka.cz, <https://www.valka.cz/15496-Bojove-nasazeni-systemu-S-75-cast-1-Proti-spionum->.
- [28] Филина (Калашникова), Анна Николаевна: *Семерников Николай Андреевич*, Бессмертный полк, <http://moypolk.ru/rostov-na-donu/soldiers/semernikov-nikolay-andreevich>.
- [29] Flogger: *Tajomstvá kaukazského neba*, http://flogger.blogy.atlas.sk/co_ma_motivuje/100079247/.
- [30] Flogger: *Tajomstvá severného neba*, http://flogger.blogy.atlas.sk/co_ma_motivuje/100079291/.
- [31] Flogger: *Tajomstvá stredoeurópskeho neba*, http://flogger.blogy.atlas.sk/co_ma_motivuje/100079349/.
- [32] *Francis Gary Powers*, WikipediA, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Gary_Powers.
- [33] *Герасимов Анатолий Степанович*, Авиаторы Второй мировой, <http://allaces.ru/p/people.php?id=1248>.
- [34] *Герои страны*, <http://www.warheroes.ru/>.
- [35] *Гибель корейского самолета Boeing 747 "Korean Airlines" рейса KAL-007*, <http://legion.wplus.net/others/kal1.shtml>.
- [36] Gleize, Jean-Paul: *Aces*, <http://www.igleize.fr/aces/homeaces.htm>.
- [37] Goldrich, Robert L.: *Published Cold War Shoot Down Incidents* <https://web.archive.org/....> [Online, accessed 13-March-2018]
- [38] Гордон, Ефим И. – Мараев, Ростислав В.: *Последние из большого семейства*, Статьи про авиатехнику, <http://www.aviation-gb7.ru/Jak-28.htm>.
- [39] Гордон, Ефим И. – Ригмант, Владимир Г.: *"Скрипач", защищавший небо*, Статьи про авиатехнику, <http://www.aviation-gb7.ru/Tu-128.htm>.
- [40] *Хроника воздушных сражений "Холодной войны"*, 44-й ракетный полк в/ч 89503, <http://rocketpolk44.narod.ru/stran/vozdv.htm>.
- [41] *Chronological Listing of Iranian Air Force McDonnell-Douglas F-4 Phantom II, Losses & Ejections*, An illustrated history of assisted aircrew escape systems and a chronicle of all known ejections worldwide http://www.ejection-history.org.uk/country-by-country/iranian_f_4_phantom_losses.htm.
- [42] *Инцидент с южнокорейским Боингом*, Википедия—свободная энциклопедия, [http://ru.wikipedia.org/wiki/Инцидент_с_южнокорейским_Боингом_\(1983\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Инцидент_с_южнокорейским_Боингом_(1983)).
- [43] *Инцидент с южнокорейским Боингом (1978)*, Википедия—свободная энциклопедия, [http://ru.wikipedia.org/wiki/Инцидент_с_южнокорейским_Боингом_\(1978\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Инцидент_с_южнокорейским_Боингом_(1978)).
- [44] *Инциденты "Холодной войны"*, Авиация в локальных конфликтах, <http://www.skywar.ru/389.html>.
- [45] *Инциденты "Холодной войны" - Европа (ОВД и НАТО)*, Авиация в локальных конфликтах, <http://www.skywar.ru/coldwareuro.html>.

- [46] *Инциденты "Холодной войны" - Дальний Восток*, Авиация в локальных конфликтах, <http://www.skywar.ru/fareast.html>.
- [47] *Инциденты "Холодной войны" - Южная граница*, Авиация в локальных конфликтах, <http://www.skywar.ru/centralasia.html>.
- [48] *Исторический формуляр 9-й дивизии ПВО (в/ч 71347)*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://80арво.net/исторические-формуляры/130-9-дивизия-пво-вч-71347>. [Online, accessed 27-03-2019]
- [49] Якубович, Николай Васильевич: *17-й из рода "МиГов"*, Статьи про авиатехнику, <http://www.aviation-gb7.ru/MiG-17.htm>.
- [50] Якубович, Николай Васильевич: *Неизвестный Яковлев. «Железный» авиаконструктор*, <https://www.e-reading.club/book.php?book=1010126>.
- [51] *Елисейев, Геннадий Николаевич*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Елисейев,_Геннадий_Николаевич.
- [52] Jindra, Miroslav: *Pilotovi se nechtělo střilet, ale musel. Sestřelení letu KAL 902*, Technet.cz, https://technet.idnes.cz/sestreleni-korejskeho-letadla-boeing-u-murmansku-fvp-/tec_technika.aspx?c=A180419_123252_tec_technika_mla. [Online, accessed 11-10-2018]
- [53] Jindra, Miroslav: *Bál se druhý pilot promluvit? Proč Sověti sestřelili let KAL 902*, Technet.cz, https://technet.idnes.cz/let-kal-902-c67-/tec_technika.aspx?c=A180419_161444_tec_technika_mla. [Online, accessed 11-10-2018]
- [54] *Катастрофа Boeing 707 в Карелии*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_Boeing_707_в_Карелии.
- [55] *Катастрофа Boeing 747 над Сахалином*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_Boeing_747_над_Сахалином.
- [56] *Катастрофа Ил-14 под Сталинградом (1959)*, Википедия—свободная энциклопедия, [http://ru.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_Ил-14_под_Сталинградом_\(1959\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_Ил-14_под_Сталинградом_(1959)).
- [57] *Катастрофа Ту-104 под Красноярском*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_Ту-104_под_Красноярском.
- [58] Комиссаров, Дмитрий – Цветков, Сергей: *Первый реактивный стратегический*, Статьи про авиатехнику, <http://www.aviation-gb7.ru/B-47.htm>.
- [59] kot_or_osl: *Июнь: всё летают и летают тут всякие... А ещё был случай*, <http://kot-or-osl.livejournal.com/744118.html>.
- [60] Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, Часть 1, www.Airforce.ru, <http://airforce.ru/awm/hotsky/hotsky.htm>.
- [61] Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, Часть 2, www.Airforce.ru, <http://airforce.ru/awm/hotsky/hotsky2.htm>.
- [62] Котлововский, Александр В. – Сейдов, Игорь: *Горячее небо "холодной войны"*, Часть 3, www.Airforce.ru, <http://airforce.ru/awm/hotsky/hotsky3.htm>.
- [63] *Korean Air Lines Flight 007*, WikipediA, The Free Encyclopedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Korean_Air_Lines_Flight_007.
- [64] *Korean Air Lines Flight 902*, WikipediA, The Free Encyclopedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Korean_Air_Lines_Flight_902.
- [65] Ковалев, Сергей: *Тайная воздушная война*, Новые Ведомости, <http://nvdaily.ru/info/31818.html>.
- [66] Krupka, Jaroslav: *Horor na palubě. Před 40 lety zaútočil ruský stíhač na korejské civilní letadlo*, 1. část, Dotyk, <https://dotyk.denik.cz/publicistika/ctyricet-let-od-chvile-kdy-rusove-zacali-sestrelivat-korejska-civilni-letadla.html>. [Online, accessed 13-04-2019]
- [67] Krupka, Jaroslav: *Horor na palubě. Před 40 lety zaútočil ruský stíhač na korejské civilní letadlo*, 2. část, Dotyk, <https://dotyk.denik.cz/publicistika/ctyricet-let-od-chvile-kdy-rusove-zacali-sestrelivat-korejska-civilni-letadla.html?cast=2#kapitola>. [Online, accessed 13-04-2019]
- [68] Krupka, Jaroslav: *Horor na palubě. Před 40 lety zaútočil ruský stíhač na korejské civilní letadlo*, 3. část, Dotyk, <https://dotyk.denik.cz/publicistika/ctyricet-let-od-chvile-kdy-rusove-zacali-sestrelivat-korejska-civilni-letadla.html?cast=3#kapitola>. [Online, accessed 13-04-2019]
- [69] Krupka, Jaroslav: *Krok od války. Před 35 lety Rusové sestřelili korejský letoun s 269 lidmi*, 1. část, Dotyk, <https://dotyk.denik.cz/magazin/krok-od-valky-pred-35-lety-rusove-sestrelili-korejsky-letoun-s-269-lidmi-20180901.html>. [Online, accessed 13-04-2019]
- [70] Krupka, Jaroslav: *Krok od války. Před 35 lety Rusové sestřelili korejský letoun s 269 lidmi*, 2. část, Dotyk, <https://dotyk.denik.cz/magazin/krok-od-valky-pred-35-lety-rusove-sestrelili-korejsky-letoun-s-269-lidmi-20180901.html?cast=2#kapitola>. [Online, accessed 13-04-2019]
- [71] Кушнерёв Валерий Владимирович: *Советская военная авиация на Кавказе в годы «холодной войны»*, in Военный академический журнал, № 2 (10), 2016, <http://www.важ-ву.рф/single-post/2016/11/05/2016-2-10>.
- [72] Lednicer, David: *Intrusions, Overflights, Shootdowns and Defections During the Cold War and Thereafter*, <http://myplace.frontier.com/~anneled/ColdWar.html>.

- [73] *Лётные происшествия в СССР и РФ*, Форум выпускников ЕВВАУЛ, <http://forum.evvaul.com/index.php?topic=248.0>.
- [74] *List of accidents and incidents involving military aircraft (1950–54)*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_accidents_and_incidents_involving_military_aircraft_\(1950–54\)](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_accidents_and_incidents_involving_military_aircraft_(1950–54)).
- [75] *List of accidents and incidents involving military aircraft (1955–59)*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_accidents_and_incidents_involving_military_aircraft_\(1955–59\)](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_accidents_and_incidents_involving_military_aircraft_(1955–59)).
- [76] *List of accidents and incidents involving military aircraft (1960–74)*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_accidents_and_incidents_involving_military_aircraft_\(1960–74\)](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_accidents_and_incidents_involving_military_aircraft_(1960–74)).
- [77] *Lockheed C-130 Hercules*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Lockheed_C-130_Hercules.
- [78] *Lockheed P-2 Neptune*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Lockheed_P-2_Neptune.
- [79] *Lockheed P-2 Neptune*, Википедия—свободная энциклопедия, http://ru.wikipedia.org/wiki/Lockheed_P-2_Neptune.
- [80] *Lockheed U-2*, Википедия—свободная энциклопедия, https://ru.wikipedia.org/wiki/Lockheed_U-2.
- [81] *Luftraum der Deutschen Demokratischen Republik!*, <http://www.ddr-luftwaffe.de>.
- [82] Magnus, Alan: *Air Aces Home Page, Cold War Era*, <http://users.accesscomm.ca/magnusfamily/airaces1.htm>.
- [83] Мельников А.Е.: *Таран - оружие смелых*, <http://aeroram.narod.ru/>.
- [84] *МиГ-15*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/МиГ-15>.
- [85] *МиГ-17*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/МиГ-17>.
- [86] *МиГ-19*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/МиГ-19>.
- [87] *МиГ-21*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/МиГ-21>.
- [88] *МиГ-23*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/МиГ-23>.
- [89] Михелевич, Игорь: *«Канберра» для Дяди Сэма, Самолет Мартин В-57*, Статьи про авиатехнику, <http://www.aviation-gb7.th.tn/B-57.htm>.
- [90] Норин, Евгений: *Воздушные рабочие холодной войны*, «Life.ru» — информационный портал, https://life.ru/t/главное/880585/vozdushnyie_rabochiie_kholodnoi_voiny.
- [91] *Оперативный дежурный*, Сайт ветеранов 8-й отдельной армии ПВО (в/ч 25342), <http://8oapvo.net/боевое-дежурство/56-оперативный-дежурный>. [Online, accessed 27-03-2019]
- [92] Орлов, А. С.: *Воздушная разведка США над территорией СССР в 1950-1955 гг.*, Новая и Новейшая история, № 6, 2000 г., http://vivovoco.astronet.ru/VV/PAPERS/HISTORY/USA_SPY.HTM.
- [93] Panchartek, Radek: *Na palubě je 269 lidí a všichni zemřou. Korejský Boeing 747 bude sestřelen*, Technet.cz, https://technet.idnes.cz/sestrel-korejskeho-boeingu-747-kal-007-du8-vojenstvi.aspx?c=A130902_142835_vojenstvi_kuz. [Online, accessed 11-10-2018]
- [94] Panchartek, Radek: *Přestaňte si s ním hrát! Sestřelte ho! Jak umíral let KAL 007*, Technet.cz, https://technet.idnes.cz/sestreleni-letu-kal-007-0ue-vojenstvi.aspx?c=A130904_151239_vojenstvi_mla. [Online, accessed 11-10-2018]
- [95] Павлов, Виктор: *Классика второго поколения, истребитель-перехватчик СУ-15*, Статьи про авиатехнику, <http://www.aviation-gb7.ru/Su-15.htm>.
- [96] *Перехваты натовских шаров-разведчиков*, Форум www.Airforce.ru, <http://forums.airforce.ru/holodnaya-voina/1300-perehvaty-natovskih-sharov-razvedchikov/>. [Online, accessed 24-04-2019]
- [97] *Personnel Accounting Progress - Cold War*, Defence POW/MIA Accouting Agency, <http://www.dpaa.mil/Resources/Fact-Sheets/Article-View/Article/569612/personnel-accounting-progress-cold-war/>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [98] *Победы и поражения, Хронология ежедневных известных боевых побед Российской империи, СССР и Российской Федерации*, <http://www.aviaboi.ru/>.
- [99] *Project Dark Gene and Project Ibex*, The Spyflight Website, <http://www.spyflight.co.uk/darkgene.htm>.
- [100] *Published Cold War Shoot Down Incidents, Cold War Shoot-Down Incidents Involving U.S. Military Aircraft Resulting in US Casualties*, All POW-MIA, <http://www.aiipowmia.com/koreacw/cw1.html>.
- [101] Ракитин Алексей Иванович: *Смерть, идущая по следу..., 20. Отступление от сюжета: некоторые фрагменты истории тайной войны стран НАТО против СССР в 50-х годах прошлого столетия*, Электронная библиотека RoyalLib.com, http://royallib.com/read/rakitin_aleksey/smert_idushchaya_po_sledu_internet_versiya.html#838550.
- [102] *RB-29A Superfortress Serial Number 44-61810*, Pacific Wrecks, <https://www.pacificwrecks.com/aircraft/b-29/44-61810.html>. [Online, accessed 26-02-2019]
- [103] *Reconnaissance Aircraft attacked, damaged or shot down*, The Spyflight Website, <http://www.spyflight.co.uk/shootdown.htm>.
- [104] *Red Stars Over Germany*, <https://www.16va.be/>.
- [105] *Reds Down U.S. Bomber; 1 Dead*, Historic Wings, <http://fly.historicwings.com/2012/11/reds-down-us-bomber-1-dead/>.

- [106] Ригмант, Владимир Г.: *Дальний барражирующий истребитель-перехватчик Ту-128 (Часть 3) Эксплуатация и применение*, «Военное обозрение», <https://topwar.ru/25628-dalniy-barrazhiruyuschiy-istrebitel-perehvatchik-tu-128-chast-3-ekspluataciya-i-primenenie.html>.
- [107] *Rudolf Anderson*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Anderson.
- [108] Рычило, Б. П.: *Из истории эксплуатации МиГ-23М в 35 иап*, [www.Airforce.ru](http://www.airforce.ru/content/holodnaya-voyna/473-b-rychilo-iz-istorii-ekspluatatsii-mig-23m-v-35-ia/), <http://www.airforce.ru/content/holodnaya-voyna/473-b-rychilo-iz-istorii-ekspluatatsii-mig-23m-v-35-ia/>. [Online, accessed 25-03-2020]
- [109] *C-75*, Википедия—свободная энциклопедия, <https://ru.wikipedia.org/wiki/C-75>.
- [110] С. А. Степанов (- 1985), Испытатели, <http://www.testpilot.ru/memo/80/stepanov.htm>. [Online, accessed 7-March-2019]
- [111] *Сафронов, Сергей Иванович (лётчик-истребитель)*, Википедия—свободная энциклопедия, [https://ru.wikipedia.org/wiki/Сафронов,_Сергей_Иванович_\(лётчик-истребитель\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Сафронов,_Сергей_Иванович_(лётчик-истребитель)).
- [112] *Seaboard World Airlines Flight 253A*, Wikipedia, The Free Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Seaboard_World_Airlines_Flight_253A.
- [113] *Security - Shot - Air-to-air*, ASN Aviation Safety Database, <https://aviation-safety.net/database/dblist.php?Event=SEDA>.
- [114] Seiner, Radek: *Incidenty US NAVY v letech 1945-1969*, http://www.valka.cz/clanek_11456.html.
- [115] *Selected RB-29 Cold War Excerpts relating to the Mysteries of the Cold War RB-29 Flight # 4461810, Recollections of an RB-29 crew in Japan, Cold War Stories, Related Tales & Commentary*, <http://www.rb-29.net/HTML/01Crewstory/07cwreco2.htm>.
- [116] *Случайные жертвы: атакованные и сбитые гражданские авиалайнеры*, <https://dzerginsk.by/news/2015/07/17/sluchaynye-zhertvy-atakovannye-i-sbitye-grazhdanskie-avialaynery>.
- [117] *Соковых Анатолий Михайлович*, Испытатели, <http://testpilot.ru/base/2009/10/sokovyh-a-m/>.
- [118] *Список инцидентов с участием иностранной авиации над СССР (1946—1991)*, Википедия—свободная энциклопедия, [http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_инцидентов_с_участием_иностранной_авиации_над_СССР_\(1946—1991\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_инцидентов_с_участием_иностранной_авиации_над_СССР_(1946—1991)).
- [119] *Stepan A Bakhaev/Bakhayev/Bahayev*, Luftwaffe and Allied Air Forces Discussion Forum, <http://forum.12oclockhigh.net/showthread.php?t=13953>.
- [120] *Су-9*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/Су-9>.
- [121] *Су-15, Истребитель-перехватчик*, <http://legion.wplus.net/guide/air/i/su15.shtml>.
- [122] *Су-27*, Википедия—свободная энциклопедия, <http://ru.wikipedia.org/wiki/Су-27>.
- [123] Špalek, Radim: „Čajky“ a sestřely mezi spojenci, http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_10807.html.
- [124] Špalek, Radim: *MiG-21 / Ve znamení Deltý / 1. část*, http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_10769.html.
- [125] Špalek, Radim: *MiG-21 / Ve znamení Deltý / 2. část*, http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_10856.html.
- [126] *Так что же произошло в ночь на 11 сентября 1983 г. в небе над Сахалином?*, "Двигатель", №1 (61), 2009 г., <http://engine.aviaport.ru/issues/61/page12.html>.
- [127] *Teknisk utredningsrapport över haveri med Tp 79 nr 001 (2007), Nedskjutningen av Tp 79 nr 001 (DC-3) över Östersjön den 13 juni 1952*, Haverirapport 79001, 2007-05-25, http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/dokumentfiler/rapporter/haverirapport_dc3.pdf
- [128] *The Shootdown of Flight 60528, A Tragic Shootdown - September 2, 1958*, National Vigilance Park, NSA.gov, <https://www.nsa.gov/about/cryptologic-heritage/vigilance-park/shootdown-flight60528.shtml>.
- [129] *Уничтожение U-2 под Свердловском*, Википедия—свободная энциклопедия, https://ru.wikipedia.org/wiki/Уничтожение_U-2_под_Свердловском.
- [130] *US – Soviet Shoot Down Incidents in the Cold War*, Histomil Historica, <http://histomil.com/viewtopic.php?t=8532>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [131] *US – Soviet Shoot Down Incidents in the Cold War*, <http://www.theminiaturespage.com/boards/msg.mv?id=258352>. [Online, accessed 13-March-2018]
- [132] *Установление подробностей катастрофы и личностей экипажа торпедоносца Ту-14Т №2901403 49-го минно-торпедного авиаполка ВВС ТОФ*, "АвиаПоиск", <http://www.aviapoisk.narod.ru/tu14crew.htm>.
- [133] *В небе СССР аэростаты. Lockheed U-2. Космические спутники Big Bird*, <http://u-lohmatov.narod.ru/lockheed.html>. [Online, accessed 22-April-2019]
- [134] van Waarde, Jan: *Target: Iron Curtain*, 2010, <http://www.16va.be/TargetIronCurtain-JanvanWaarde2010.pdf>.
- [135] Жирохов, Михаил - Сейдов Игорь: *Степан Бахаев*, ArtOfWar, http://artofwar.ru/z/zhirohow_m_a/text_0080.shtml.